

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV VĚD O UMĚNÍ A KULTUŘE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

GRAFICKÁ ÚPRAVA OBÁLEK EDICE

MALÁ ŘADA SOUDOBÉ SVĚTOVÉ PRÓZY V LETECH 1961-1971

Vedoucí práce: Mgr. Hynek Látal, Ph.D.

Autorka práce: Kateřina Svatošová

Obor: Dějiny umění

Ročník: 3

2018

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze portálu STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 7. prosince 2018

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce panu Mgr. Hynku Látalovi, Ph.D. za trpělivost a cenné rady nejen při vypracování bakalářské práce, ale především po celou dobu studia. Dále pak své rodině, především mému příteli za technickou a psychickou pomoc.

Anotace:

Grafická úprava obálek edice Malá řada soudobé světové prózy v letech 1961-1971

Bakalářská práce Grafická úprava obálek edice Malá řada soudobé světové prózy v letech 1961-1971 je rozdělena do dvou částí. V první je představena edice Malá řada společně s historickým kontextem vzniku a historie nakladatelství Odeon, ve kterém byla publikována. Ve druhé části jsou popsány a charakterizovány jednotlivé roky v edici, současně představeny ikonické obálky. Dále je pak práce zaměřena na vybrané umělce, konkrétně Zbyňka Sekala, Jiřího Svobodu, Jana Kotíka, Evu Svobodovou a Danu Puchnarovou, kteří mají velký podíl na celkové estetické podobě edice. Práce představuje jejich životopisné údaje, větší část pak věnuje popisu a interpretaci jejich práce na knižních obálkách či korespondenci s jejich pracemi ve volném umění. Bakalářská práce obsahuje též dvě přílohy. První je kompletní soupis vydaných knih Odeonu v edici Malá řada v letech 1961 až 1971 a druhá je obrazová, obsahující některé návrhy obálek výše zmíněných umělců.

Cílem bakalářské práce je představit a analyzovat podobu vydávaných obálek v edici a současně klást důraz na grafický design jakožto nositele umělecké hodnoty a výtvarný projev, který by v dobové charakteristice neměl být opomíjen.

Klíčová slova: edice, Odeon, abstrakce, knižní obálky, SNKLU, grafický design

Anotation:

Graphic Book Design of the edition The Little Series of Contemporary World Prose between 1961 and 1971

The Bachelor thesis Graphic Book Design of the edition The Little Series of Contemporary World Prose between 1961 and 1971 is divided into two parts. In the first part there is introduced the edition so called Little series together with the historical genesis of its history and the publishing house Odeon which published the series. In the second part, there is described every year of the edition together with its iconic book designs. The following part is focused on selected artists, especially Zdeněk Sekal, Jiří Svoboda, Jan Kotík, Eva Svobodová and Dana Puchnarová who influenced the aesthetical design of the series in the most important way. The thesis involves their biography details but the majority of the thesis deals with the description and the interpretation of their book designs with the link to their art work. The Bachelor thesis also includes two attachments. The first one includes a complete list of books published in Odeon Little Series in 1961-1971. The second one presents pictures of book designs of the artists mentioned in the thesis.

The aim of this thesis is the introduction and analysis of graphic designs published in the edition and simultaneously focus on a graphic design as a bearer of artistic value and creative expression which should not be omitted in the characteristic of given period.

Keywords: edition, abstraction, Odeon, book designs, SNKLU, graphic design.

OBSAH:

1. Úvod.....	7
2. Zhodnocení literatury.....	9
3. Malá řada soudobé světové prózy.....	11
3.1. Kontext a historie.....	11
3.2. Odeon (Státní nakladatelství literatury a umění).....	14
4. Vybrané grafické realizace a jejich autoři	16
4.1. Popis jednotlivých let v edici.....	18
4.1.1. Uvolněné období 60. let.....	18
4.1.2. Striktní období normalizace let 70.....	21
4.2. Nejvýznamnější autoři Malé řady.....	23
4.2.1. Zbyněk Sekal	23
4.2.2. Jiří Svoboda	29
4.2.3. Jan Kotík.....	31
4.2.4. Eva Svobodová	34
4.2.5. Dana Puchnarová	35
5. Závěr	38
6. Seznam literatury a zdrojů	39
6.1. Seznam literatury	39
6.2. Kvalifikační práce a články	40
6.3. Internetové zdroje	40
6.4. Seznam zkratk	41
7. Textová příloha: Seznam vydaných knih v letech 1961-1971 v edici Malá řada soudobé světové prózy.....	42
8. Seznam obrazové přílohy.....	50
9. Obrazová příloha.....	52

1. Úvod

K hodnotě knih zcela bez pochyby přispívá zpracování obálky. Ta je jedním z prostorů pro estetickou realizaci nakladatelství, které knihu vydává. Ačkoli se říká, že nemáme soudit knihu podle obalu, je právě on neodmyslitelnou součástí celkového prožitku z díla. V 60. letech ovšem obálka nesla i další význam, který, byť byl všem na očích, zůstával poněkud skrytý. Jak vidíme, mimo dalších knižních řad, na příkladu edice *Malá řada soudobé světové prózy*¹ Státního nakladatelství krásné literatury a umění (SNKLU) později přejmenovaného na Odeon. Obálky knih se staly malou galerií abstraktního umění, které se např. ve volné tvorbě kvůli politickému tlaku prosazovalo jen těžko. Z obálek knih si však mohl každý čtenář pořídit domů svou vlastní malou výstavu tvorby československých výtvarníků.

Jakkoli se jedná o přitažlivé téma, nebylo dosud celistvě prozkoumáno. Většina publikací se věnovala spíše celkovému obrazu tvorby 60. let, na Malou řadu se dosud nezaměřila žádná z nich. Přitom mezi lety 1961 a 1971, kterými se zabývá tato práce, se v obálkách Malé řady projevila velká rozmanitost zpracování, daná jak větším počtem publikovaných titulů, tak množstvím podílejících se výtvarníků. Navíc se zde projevily tendence rozvíjet umělecké trendy, které do Československa pomalu pronikaly ze zemí západního bloku. Za počáteční publikační rok této práce byl zvolen rok 1961 právě pro viditelnou rozmanitost obálek a za rok konečný, kvůli nástupu striktní normalizační politiky, rok 1971. V tomto roce se podoba obálek Malé řady zcela proměnila. Práce dále obsahuje i bližší rozbor tvorby pěti výtvarníků působící ve vytyčeném rozmezí v edici, konkrétně se jedná o Zbyňka Sekala, Jiřího Svobodu, Jana Kotíka, Evu Svobodovou a Danu Puchnarovou. Zmínění výtvarníci se podíleli na výrazu obálek Malé řady jednak vyššími počty zpracování, ale i svými osobitými, nezaměnitelnými návrhy, které mají dodnes vysokou estetickou hodnotu.

Cílem této bakalářské práce je představit dané téma v co nejširším významu v umění, analyzovat jednotlivé ročníky a interpretovat vzhled knižních obálek s důrazem na uplatňování nezobrazivých tendencí. Současně je přáním autorky ukázat, že grafické zpracování není pouze okrajové téma dějin umění, ale že se jedná o plnohodnotný

---

¹ dále v textu nazývaná jen *Malá řada*

badatelský námět. Též se snaží téma přiblížit širšímu obecnstvu a otevřít tak prostor pro jeho další zkoumání.

Bakalářská práce je strukturována do několika kapitol. V druhé kapitole práce je zhodnocena dostupná literatura a její relevance pro dané téma. Ve třetí kapitole se práce věnuje samotné Malé řadě, následně pak její historii a soudobému kontextu se zaměřením na nakladatelství SNKLU/Odeon. Tato kapitola nastiňuje především historické události, které stály na pozadí vzniku edice, jako je například fungování nakladatelství a jeho možný vliv na vzhled obálek. Dále se pak věnuje historii Státního nakladatelství krásné literatury a umění neboli Odeonu a přiblíží jeho proměnu v době jeho fungování. Čtvrtá kapitola se již věnuje samotným obálkám. Zde jsou nejdříve rozebrány jednotlivé ročníky a následně se další podkapitoly věnují jednotlivým výtvarníkům. Po závěru následuje seznam literatury a zdrojů, na který navazují dvě přílohy. První příloha obsahuje kompletní seznam vydaných knih v edici v průběhu vymezeného desetiletí. Ve druhé příloze jsou pak vyobrazeny některé knižní obálky.

2. Zhodnocení literatury

S ohledem na výběr tématu, který pramenil z jeho nedostatečné probádanosti, vyplývá poměrně pochopitelné omezení dostupné literatury. Většinou jsou mu věnována pouze okrajová hesla či krátké kapitoly. V současné době dosud neexistuje žádná ucelenější syntéza zabývající se ohlasem abstraktního umění v knižních obálkách. Avšak po bližším zkoumání a bedlivějším studiu jsem postupně našla poměrně značné množství informací. Tento v posledních letech zvýšený zájem o dané téma mě velmi těší a věřím, že v blízké době bude problematika knih nesoucí abstraktní obálku daleko lépe zpřístupněna všem čtenářům.

Největším přínosem při práci na bakalářské práci pro mě byla jednoznačně publikace *Malá řada soudobé světové prózy*² Jiřího Hůly a Ireny Lehkoživové, která vznikla podle stejnojmenné výstavy pořádané v Centru současného umění DOX začátkem roku 2018. Ačkoli kniha obsahuje pouze několik málo stran textu, její přínos tkví především v kompletním chronologickém vyobrazení jednotlivých knižních obálek vydaných v Malé řadě.

Druhá kniha zabývající se konkrétním tématem je publikace *České knižní obálky v edičních řadách*³ od Nikoly Klímové. Ta ve své knize nejdříve vzpomíná na fungování nakladatelství Odeon očima autorů, kteří se podíleli na jeho chodu, konkrétně s Josefem Čermákem, Janem Solperem, Rostislavem Vaňkem, Karlem Halounem a Janem Čumlivským. Následně představuje jednotlivé knižní edice, které doplňuje bohatou obrazovou přílohou. Poslední část je věnována historii samotného nakladatelství.

Typografií a knižním obálkám je také věnovaná kapitola *Typografie* v knize *Dějiny českého výtvarného umění VI/I,II 1958/2000*⁴ vydané Ústavem dějin umění AV ČR. Do kapitoly je zahrnuta i plakátová tvorba. Malé řadě se věnuje spíše skrze jednotlivé knižní návrhy a tvorbu jejich autorů.

---

² Jiří Hůla, Irena Lehkoživová, *Malá řada Soudobé světové prózy*, Kostelec nad Černými lesy 2017

³ Nikola Klímová, *SNKLHU Odeon 1953-1995, České knižní obálky v edičních řadách*, Praha 2016

⁴ Rostislav Švácha, Marie Platovská (ed.), *Dějiny českého výtvarného umění VI/I,II, 1958/2000*, Praha 2007

K širšímu pochopení zmíněné doby mi pomohla kniha *Design v českých zemích 1900-2000*⁵, která ve svých kapitolách nabízí rozmanité pojetí nejen vizuální kultury, ale i produktového designu.

Nejpodrobněji se danou problematikou zabývá Zdenek Primus ve své knize *Umění je abstrakce*⁶, která vznikla současně se stejnojmennou výstavou pořádanou v Moravské galerii v Brně roku 2003. V knize představuje podnětnou myšlenku, že i umění, které není možné prezentovat veřejně, si najde způsob jak proniknout na veřejnost.

Neopomenutelná je i bakalářská diplomová práce Evy Ellingerové z roku 2009 s názvem *Knižní grafika nakladatelství Odeon v 60. letech 20. století*⁷ a též magisterská diplomová práce Petry Gregorové na téma *Ilustrované edice Odeonu a Československého spisovatele v 60. letech 20. století*⁸ z roku 2014. Obě tyto práce mi byly inspirací v bádání a následném vypracování bakalářské práce. Velmi mě těší, že původně okrajové téma se díky tomu zpopularizovalo a více přiblížilo veřejnosti.

V neposlední řadě je podnětným zdrojem *informační systém abART*⁹, spravovaný Archivem výtvarného umění, který nabízí pečlivě zpracovaná hesla a medailony jednotlivých umělců obsahující přehledy výstav, dokumentů či zastoupení ve sbírkách.

---

⁵ Iva Knobloch, Radim Vondráček (ed.), *Design v českých zemích 1900-2000*, Praha 2016

⁶ Zdenek Primus, *Umění je abstrakce. Česká vizuální kultura 60. let*, Praha 2003,

⁷ Eva Ellingerová, *Knižní grafika nakladatelství Odeon v 60. letech 20. století (bakalářská diplomová práce)*, Filozofická fakulta Masarykova univerzity, Brno 2009

⁸ Petra Gregorová, *Ilustrované edice Odeonu a Československého spisovatele v 60. letech 20. století (magisterská diplomová práce)*, Filozofická fakulta Univerzita Palackého, Olomouc 2014

⁹ <http://abart-full.artarchiv.cz/>, vyhledáno 5. 12. 2018

3. Malá řada soudobé světové prózy

Edice Malá řada soudobé světové prózy byla vydávána od roku 1959 do roku 1992 a vznikla jako „menší sestra“ již existující edice Soudobá světová próza, která byla vydávána v letech 1953 - 1993. Menší sestrou ji lze nazývat jednak z důvodu menších rozměrů samotné knihy (165 x 115 mm v měkké vazbě), ale i z důvodu menších nákladů knih vydávaných v Malé řadě oproti knihám z edice Soudobá světová próza. Náklad se pohyboval mezi 1500 až 50 000 kusy svazků, průměrně se však objevovaly náklady kolem 5000 až 6000 svazků.¹⁰

Autoři Malé řady si kladli za úkol publikovat především mladé či nově objevené spisovatele a zaměřit se především na publikování kratších povídek a novel. Během svého fungování bylo vydáno 343 svazků od nejrůznějších světových autorů, se snahou pokrýt i méně známé autory z jazykových okrajových oblastí.¹¹ Celkem čtyři knihy byly vydané opětovně, některé (například *Ahoj, študente*) však s jinou grafickou úpravou obálky. Jak již napovídá název bakalářské práce, přínos těchto knih netkví pouze v literární hodnotě, jež je nesporný, ale také v přínosu výtvarného umění. Díky progresivnímu jednání autorů Malé řady v čele s šéfredaktorem Janem Řezáčem se v průběhu 60. let objevovaly nejrůznější graficky zpracované knižní obálky nesoucí na sobě nefigurativní či nezobrazivé výtvarné umění.

Knihám publikovaným v Malé řadě se v redakci říkalo „libelky“ (z franc. „*littérature belle*“, ale zrovna tak by bylo vhodné z češtiny „literatura do ka„belky“)¹².

3.1. Kontext a historie

K poměrně radikální úpravě obálek bylo možné dojít především díky profesní otevřenosti redakce Státního nakladatelství krásné literatury a umění, jejíž obeznámenost se světovými literárními trendy bylo možné využít při výběru progresivních výtvarníků. Byli vybíráni nejlepší překladatelé, typografové či grafičtí designéři. Tato progresivita byla zprostředkována díky šéfredaktorovi Janu Řezáčovi, který se pohyboval v okruhu mladých surrealistů v českém prostředí, jako byli Vladislav Effenberger, Karel Taige,

---

¹⁰ Jiří Hůla, Irena Lehkoživová, *Malá řada Soudobé světové prózy*, Kostelec nad Černými lesy 2017, str.10

¹¹ Nikola Klímová, *SNKLHU Odeon 1953-1995, České knižní obálky v edičních řadách*, Praha 2016

¹² Zdenek Primus, *Umění je abstrakce, Česká vizuální kultura 60. let*, Praha 2003, str. 15

Karel Hynek či malíři Mikuláš Medek, Josef Istler, Libor Fára a další umělci, se kterými se Řezáč přátelil. Samotnou změnu a rozvoj grafického designu však můžeme vidět v konání EXPO 58 v Bruselu, kde získal Československý pavilon mnoho ocenění a kde došlo k první konfrontaci s moderním světovým uměním po druhé světové válce.¹³

Malá řada měla za úkol na svých obálkách nést nejrozšířenější estetiku západních zemí, tedy abstraktní umění, které na druhou stranu v českém prostředí nebylo příliš rozšířené ve volné tvorbě. Tato absence abstraktního volného umění nebyla odůvodněná nezájmem, ale spíše oficiálním projevem kulturně-politického prostředí, které v komunistickém Československu převládalo.

V období studené války si vláda Spojených států amerických kladla za úkol podporovat myšlenku individuální svobody projevu umění, jež byla ohrožena totalitními režimy. Propaganda byla zaměřena především na válkou zdevastované státy Evropy a současně se jednalo o antikomunistický projev ve Spojených státech.¹⁴ Pochopitelně byl tomuto zaměření v opozici Sovětský svaz, ve kterém v období Studené války dominoval ve volném umění socialistický realismus. Ten byl z důvodu umístění Československa ve východním bloku rozšířen a propagován i na našem území.¹⁵ I přes vynucený realismus se k nám dostávaly „trendy“ západních zemí skrze dovezené časopisy, které byly k dostání v některých knihovnách.¹⁶ Bylo možné se opatrnými kroky vyhnout cenzuře a vytvořit tím alternativní platformu, kde se představily různé druhy abstraktní tvorby.¹⁷ Právě abstraktní tvorba fungující jako knižní obálka se stala velmi oblíbenou a to nejen u Malé řady soudobé světové prózy, ale i u dalších edic vydávaných v 60. letech 20. století. Knižní obálka se postupně stávala samostatně fungujícím výtvarným dílem, které nemuselo nutně respektovat literární obsah knihy. Současně mohla fungovat jako zmenšenina či „vzorek“ volné tvorby příslušných autorů, která tím byla prezentována široké veřejnosti čtenářů.¹⁸

Dalším důkazem, který poukazuje na zvýšený zájem o grafický design,¹⁹ je založení Mezinárodního bienále užité grafiky v Brně a následné uspořádání výstavy

---

¹³Nikola Klímová, *SNKLHU Odeon 1953-1995, České knižní obálky v edičních řadách*, Praha 2016

¹⁴ Hal Foster et al, *Umění po roce 1900*, Praha 2015, str. 462

¹⁵ Existují teorie, že americká CIA vedla tajné kampaně, které propagovaly abstraktní expresionismus v zemích východního bloku. Tyto teorie však nejsou potvrzeny ani zcela vyvráceny.

<http://www.bbc.com/culture/story/20161004-was-modern-art-a-weapon-of-the-cia>, vyhledáno 5. 12. 2018

¹⁶ Iva Knobloch, Radim Vondráček (ed.), *Design v českých zemích 1900-2000*, Praha 2016, str. 352

¹⁷ Zdeněk Primus, *Umění je abstrakce, Česká vizuální kultura 60. let*, Praha 2003, str. 14

¹⁸ Jan Wollner, Slib Jana Kotíka, *Art+Antiques*, 2013, č. 11, 8. 11., str. 14

¹⁹ Samotný pojem „grafický design“ se ale používá až v 90. letech 20. století

s tématem propagační grafiky a plakátů v roce 1964²⁰. Druhé Bienále užité grafiky v Brně pak bylo pořádáno v roce 1966, kdy se mezinárodní výstava již zaměřovala na knižní grafiku a ilustraci, a současně zde byli zastoupeni i zahraniční autoři. O kvalitě pořádané výstavy a silném zájmu o rozvoj grafického designu, představení výtvarníků a jejich prací veřejnosti, svědčí i velmi kvalitně zpracovaný katalog k výstavě.²¹ Na výstavě pochopitelně vystavovalo i několik výtvarníků podílejících se na návrzích obálek knih Malé rady, například Jiří Balcar, Jiří Svoboda, Eva Bednářová, Hana Štěpánová, Pavel Nešleha a další.

Roku 1965 došlo k obnovení soutěže Nejkrásnější československé knihy roku. Soutěž probíhala na jaře v roce 1966 a byla zaštitěna dvěma komisemi. Za první komisí výtvarnou, které předsedal historik umění a rektor Akademie výtvarných umění Jiří Kotálík, a za druhé komisí pod vedením Felixe Šejny, technického a výtvarného redaktora Nakladatelství československých výtvarných umělců. Soutěž Nejkrásnější československé knihy roku z poloviny 60. let navazovala na předchozí ročníky z dřívějších dob, které však byly přerušeny válkou. Obnovení bylo možné především díky politického uvolnění v druhé polovině 60. let. Ačkoli estetická hodnota knih byla velmi vysoká, jejich technické zpracování poněkud zaostávalo.²²

Výsledky soutěže byly prezentovány v časopise Typografia, měsíčníku vydávaném již od roku 1888 v Praze Kolegiem Typografie. Časopis reflektoval aktuální dění v oblasti typografie, knižní estetiky, knihařství a knihtisku, ale zahrnoval i technický vývoj tiskáren a strojů jim podobným. I na obálkách časopisu Typografia (či časopisu Tvar) se objevovaly od poloviny padesátých let motivy s abstraktní tematikou, často z rukou Jana Kotíka nebo Oldřicha Hlavsy.²³

Abstraktní tendence však lze vysledovat i mimo knižní grafiku. Objevovaly se hojně i v návrzích šperků, porcelánu, nábytku či plakátů. Další velmi oblíbenou a hojně rozšířenou platformou abstrakce byly textilie, na nichž se abstrakce dosahovalo postupnou stylizací florálních a přírodních motivů. I sem postupem času pronikaly

---

²⁰ <http://www.moravska-galerie.cz/bienale-brno/archiv/bienale-2016/informace/historie.aspx> , vyhledáno dne 10. 6. 2018

²¹ Josef Grohman, Jiří Hlušíčka, *2. bienále užité grafiky Brno 1966. Katalog mezinárodní výstavy knižní grafiky a ilustrace*, Brno 1966

²² David Richter, *Historie a úroveň soutěže o nejkrásnější české knihy roku z pohledu hodnotící komise a reakcí v dobovém tisku (bakalářská práce)*, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2016, str. 9

²³ Iva Knobloch, Radim Vondráček (ed.), *Design v českých zemích 1900-2000*, Praha 2016, str. 352

současné výtvarné projevy abstrakce, které byly v západních zemích patrné již před první světovou válkou, a koncem 50. let se v československých kolekcích a vzorkovních postupně rozmohly.²⁴

3.2. Odeon

Podnětem pro vznik Státního nakladatelství krásné literatury, hudby a umění (SNKLHU) v roce 1952 byly změny koncepce centrálně řízené nakladatelské činnosti. V důsledku toho měla zaniknout některá menší nakladatelství z předválečné či meziválečné doby a jejich činnost měly podle sovětského vzoru převzít velké podniky. Od 1. ledna 1953 tedy vzniklo nové státní nakladatelství pod vedením ředitele Josefa Kališe, šéfredaktora Jana Řezáče a ekonoma Ferdinanda Bodnera.²⁵ SNKLHU převzalo nejen produkci, ale i personál od nakladatelství Družstevní práce, Svoboda, Mír nebo třeba Orbis (Národní hudební vydavatelství Orbis i Výtvarné nakladatelství Orbis). Jejich úkolem bylo vydávat tuzemskou i zahraniční klasickou literaturu a především soudobou světovou beletrii.²⁶ Za sídlo nově vzniklého nakladatelství byl zvolen Dům uměleckého průmyslu na Národní třídě č. 36 v Praze, tedy původní sídlo nakladatelství Družstevní práce.²⁷

SNKLHU převzalo adresáře ze zaniklých klubů, a založením Čtenářského klubu v roce 1953 si vybudovalo silnou čtenářskou obec. Od počátku šedesátých let se počet členů pohyboval kolem 250 000. Roku 1959 byl ředitelem jmenován tajemník ÚV KSČ František Nečásek. Od 1. ledna 1961 se hudební redakce stala součástí nového Státního hudebního vydavatelství, které tím převzalo vydávání veškeré hudební literatury. Nakladatelství nadále fungovalo jako Státní nakladatelství krásné literatury a umění až do roku 1966. Za změnou názvu na Odeon téhož roku stála inspirace stejnojmenným nakladatelstvím Jana Fromka fungujícím v letech 1925-1940.²⁸

Od roku 1968 řídil podnik po Nečáskově úmrtí dosavadní šéfredaktor Jan Řezáč, který však byl v roce 1970 z funkce odvolán a z nakladatelství propuštěn v důsledku postupných normalizačních procesů. Na jeho místo byl jmenován Bořivoj Křemenák,

---

²⁴ Ibidem

²⁵ Slovník české literatury po roce 1945, Ústav pro českou literaturu AV ČR, <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1362>, vyhledáno 5. 12. 2018

²⁶ viz poznámka č. 16, str. 595

²⁷ Nikola Klímová, *SNKLHU Odeon 1953-1995. České knižní obálky v edičních řadách*, Praha 2016, str. 239

²⁸ Ibidem, str. 240

aby prosazoval a uplatňoval normalizační politiku KSČ. O dva roky později ho po jeho smrti nahradil Karel Kolumek a o další rok později převzal řízení Josef Kulíček, který řídil Odeon až do revoluce. Jak se dočteme v Slovníku české literatury po roce 1945, *“po listopadovém převratu v roce 1989 čelil Odeon uvolnění podmínek nakladatelské činnosti, otevření volného trhu a ekonomického kolapsu Knižního velkoobchodu jakožto tehdejší středisko centrální distribuce. Do nových podmínek též vstoupil, na rozdíl od jiných velkých nakladatelství, bez jakéhokoliv majetku a se značným počtem rozpracovaných titulů.”*²⁹

Ředitelem se roku 1990 stal Jan Šrank, kterého na přelomu let 1991 a 1992 vystřídal Jiří Černý. Roku 1991 též bylo Odeonu přislíbena polovina Domu uměleckého průmyslu od ministerstva kultury, druhá část však nadále patřila původnímu vlastníku Ústřední lidové umělecké výroby. V roce 1992 Odeon podal na Dům privatizační projekt, a ačkoliv byl záměr Odeonu schválen, restituční nárok uplatněný na část budovy a ekonomický stav podniku jeho účast v kuponové privatizaci znemožnil.³⁰

V srpnu roku 1993 vypsalo ministerstvo kultury nové výběrové řízení na koupi Odeonu. Přestože komise doporučila vítěze řízení, nakladatele Iva Železného, vládní privatizační komise zamítla prodej i okamžitou likvidaci zadluženého podniku. Na základě výsledku hospodářského auditu a rozhodnutí vlády byl Odeon nabídnut do veřejné dražby. Protože se však nenašel žádný zájemce, rozhodlo ministerstvo kultury o likvidaci v září roku 1994.

Od roku 1996 do roku 1999 prošla původní značka Odeonu značnými změnami majitelů, provozovatelů a sídel. V prosinci roku 1999 značku zakoupil Knižní klub. V současnosti je Odeon společně s Knižním klubem, Universanem a Ikarem jednou z nakladatelských značek Euromedia Group, dceřiné společnosti mediálního partnera Bertelsmann AG.³¹

---

²⁹Michal Přibáň, Veronika Košnarová, Alena Přibáňová, heslo *Odeon*, 2003 na: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1362>, vyhledáno dne 6. 12. 2018

³⁰ viz poznámka č. 13

³¹ Ibidem, str. 241

4. Vybrané grafické realizace a jejich autoři

Vydávání edic k nakladatelské činnosti neodmyslitelně patří a je jedním z jejích základních pilířů. Přináší jistotu nejen edičnímu programu v podobě stálého příjmu, ale i vidinu rozvoje, sériovost a kontinuitu. Ve čtenáři pak může vyvolat sběratelskou touhu. Základní spojitostí edice je pochopitelně způsob grafického zpracování, který si po celou dobu publikace zachovává, popřípadě proměňuje postupně. Jedním z hlavních prvků je obálka, která udává estetickou podobu nejen knihy ale i celé edice. Zpravidla obsahuje pro čtenáře dvě nejdůležitější informace, a to název knihy a jméno autora. Jakým způsobem tyto informace budou předány čtenáři, záleží právě na autorech edice či nakladatelství. Dalším prvkem spojujícím jednotlivé knihy v edici je jejich obsah, příkladem je edice *Knihovna klasiků*, která byla zaměřená na vydání vybraných spisů českých i světových autorů klasické literatury.³²

Vedle Malé řady soudobé světové prózy, která je rozebrána podrobněji v další kapitole, mělo SNKLU ještě další ediční řady, například již zmiňovanou *Knihovnu klasiků*, která fungovala mezi lety 1953 a 1990 a za dobu fungování vydala 447 titulů. Brožované knihy měly klasický knižní formát a obálky byly graficky zpracovány Františkem Muzikou. Ten do ozdobného obdélníku umístil název díla a jméno autora a jednotlivé knihy od sebe odlišoval pouze barvou podle individuálních autorských řad. Stejnomenou ediční řadu začal vydávat Odeon v roce 2000, nejedná se však o reedici té původní.³³

Velmi podobně zpracovával František Muzika edici kapesního formátu *Světová četba* vydávanou v letech 1953 až 1992. Celkových 579 titulů beletrie neslo na obálce větrnou růžici a barvu obálky určovala národnost autora. Ediční řada byla inspirovaná *Světovou knihovnou* vydávanou někdejším Ottovým nakladatelstvím z let 1896 až 1931.³⁴

Klub čtenářů byla nejrozsáhlejší ediční řada celého nakladatelství obsahující téměř sedm set titulů. Vycházel v letech 1953 až 1994 a obsahoval velmi různorodé tituly české i světové literatury. V určitých letech zdůrazňovali autoři edice aspekt tzv. čtenářské výchovy. Na knižní úpravě se v průběhu let podílela velká skupina autorů, kteří měli na starosti zpravidla vždy jen jeden ročník. Díky tomu vznikla velká škála způsobů

---

³² Nikola Klímová, *SNKLHU Odeon 1953-1995. České knižní obálky v edičních řadách*, Praha 2016, str. 31-35

³³ Ibidem, str. 42

³⁴ Ibidem, str. 60

zpracování, od minimalistického využití typografie přes striktní geometrii až po bohatou ilustraci.³⁵

Edici Plamen můžeme považovat za paralelu k Malé řadě, která se však zabývala soudobou světovou poezií. Vycházela v letech 1956 až 1990 a celkem 113 vydaných titulů se pohybovalo v poměrně nízkých nákladech. Autorem grafické úpravy byl Václav Bláha, kterého však v roce 1986 nahradil Vladimír Nárožník. Lineární jemně kreslené obálky s měkkou vazbou tak vystřídal expresivní kaligrafie na lesklých pevných deskách.³⁶

Sestavení edičního plánu *Světové knihovny* v roce 1961 předcházela anketa s oslovením literárních vědců, literátů a laické veřejnosti. Následně zde byla postupně představena literatura od dob antiky, přes italskou a španělskou renesanci, francouzské osvícenství až po americkou a evropskou literaturu 19. a 20. století, mimo jiné zahrnující též autory severovýchodních zemí. Díky zpracování Milana Hegara zde bylo zprostředkováno i výtvarné umění, neboť přebal nesl vždy reprodukci výtvarného díla a medailonek jeho autora na vnitřní záložce. Pod přebalem se pak ukrývaly červené desky knihy s drobnou černou kresbou. Stejnomenou edici nalezneme již v období před první světovou válkou vydávanou Janem Ottou a i v současnosti má Odeon edici, která nese název Světová knihovna.³⁷

Soudobá světová próza (dále jen SSP) byla edice fungující v letech 1953 až 1993. S počtem 419 vydaných titulů se řadí mezi nejpočetnější edice Státního nakladatelství krásné literatury a umění. Až na období politického uvolnění na konci 60. let byl výběr titulů výrazně poplatný ideologickým a politickým zájmům státu. Nicméně i tak se edice snažila vydavatelsky postihnout literaturu celého světa včetně malých a méně známých oblastí. Po šesti letech fungování byla rozšířena o *Malou*, která ji doplnila o množství kratších povídek a novel. Stejně jako u SSP se na vizuální podobě podílelo mnoho umělců, kteří se primárně nevěnovali jen úpravě knih, a většinou se jednalo o stejné výtvarníky jako u Malé řady.³⁸

---

³⁵Ibidem, str. 112 a 113

³⁶Ibidem, str. 176 a 177

³⁷Ibidem, str. 186 a 187

³⁸Ibidem, str. 68 a 69

4.1. Soupis jednotlivých let v edici

Tato podkapitola se věnuje přehledu obálek publikovaných v letech 1961 až 1971. Zde můžeme pozorovat dvě hlavní období: v období politického uvolnění mezi lety 1961 až 1968, kdy tvorba nebyla svázaná tak přísnými požadavky, a období nástupu normalizace od roku 1968, poznamenané čistkami, jak je vidět na příkladu dlouholetého šéfredaktora a pozdějšího ředitele nakladatelství Jana Řezáče (viz výše).

4.1.2. Uvolněné období 60. let

Grafickou úpravu obálek Malé řady měl v prvních letech její publikace na starosti především Jaromír Valoušek. Ačkoliv v prvním roce působení (tedy roku 1959) vyšla pouze jediná publikace, v roce 1960 už to bylo sedm a o rok později devět. Všechny tyto obálky nesou jasný Valouškův rukopis v podobě postbruselské abstrakce.³⁹ Jedná se především o výraznou barevnost, často založenou na základní struktuře či rastru, který je mnohokrát doplněn o geometrické obrazce.⁴⁰ V některých případech se vyskytuje částečné zrcadlení názvu knihy do samotné obálky, jako například u knihy *V bezesné noci*⁴¹, kde může schovaný kruh na vrchním rastru odkazovat na měsíc v úplňku. Volně rozprostřené linie bez zjevného zakončení pak lze považovat za cesty bez cíle odkazující na název *Cesty bez cíle* od Harryho Martinsona.⁴² Jasnou spojitostí v realizaci obálek je umístění jména autora a názvu knihy do černého čtverce či obdélníku (pouze jednou Valoušek využil kruh) a jeho vodorovné umístění na přední straně, přičemž text samotný je napsán pouze velkými písmeny.

Rok 1962 je pro Malou řadu již autorsky rozmanitější. Ačkoliv si Jaromír Valoušek zachovává svou podobu zpracování obálek, přidává se k němu i Zbyněk Sekal, Jiří Balcar a Miroslav Habr. V Balcarově práci jsou rozpoznatelné rysy minimalismu jak při použití barev, tak v provedení celé obálky. Jistým způsobem jsou mu Habrovy obálky protikladem, neboť ty se vyznačují naopak výraznou barevností, s převahou především

---

³⁹ Veškeré tituly vydané v Malé řadě soudobé světové prózy jsou chronologicky seřazeny, včetně obrázku obálky publikace, v knize: Jiří Hůla, Irena Lehkoživová, *Malá řada Soudobé světové prózy*, Kostelec nad Černými lesy 2017

⁴⁰ Strukturu nebo strukturální malbu můžeme chápat jako malířskou techniku využívající nerovnoměrné rozprostření barvy, které má za následek plasticitu nebo barevný reliéf. Též je možné dosáhnout struktury pomocí otisku či frotáže s využitím různého spektra materiálů.

⁴¹ Sergej Nikitin, *V bezesné noci*, SNKLU, překlad Ludmila Dušková, náklad 5000 svazků, Praha 1961

⁴² Harry Martinson, *Cesty bez cíle*, SNKLU, překlad Radko Kejzlar, náklad 6000 svazků, Praha 1961

černé, bílé, zelené, červené a modré, současně s využitím geometrických tvarů. Stejně jako u Valouška zde můžeme pozorovat, že obálka koresponduje s názvem knihy nebo na něj přímo odkazuje.

Další rok tvořili obálky opět stejní autoři, nicméně nejvíce prací tvořil Zbyněk Sekal, jehož činnosti v edici bude rozebrána níže. Balcar i Habr se každý podíleli pouze na jedné knize, nicméně jejich styl a způsob zpracování zůstává stejný jako v předchozím roce.

Rok 1964 můžeme považovat za jeden z nejzásadnějších pro celou Malou řadu, neboť v tomto roce se na realizaci obálek podílelo mnoho významných českých výtvarníků a nepochybně se jedná i o nejrozmanitější škálu obálek, kterou nelze jednotně definovat. Karel Malich dal podobu knize *Všechny moje tety*⁴³[1]. Za využití barevných kruhových výsečí na bílém poli se jedná o jednu z nejkoničtějších realizací celé řady. Odezvou obálky ve volném umění Karla Malicha je *Černobilá plastika*, zhotovená z umělé hmoty. Autorovi konstruktivní tendence záměrně pracují s uzavřeným černým kruhem, který představuje uzavření energie uvnitř, ale zároveň je vyjádřením světla a tmy.⁴⁴ V tomto roce také představuje Jiří Svoboda své odvážné realizace obálek a hru s písmem, nepochybně se tak stává nejvytíženějším výtvarníkem pro daný rok. Druhým autorem, pro kterého byl rok 1964 v Malé řadě bezpochyby zlomový, byl Jan Kotík, který na rozdíl od ostatních využívá spíše celistvou plochu s výrazným velkým písmem, než strukturu. Josef Istler vytvořil dva návrhy, oba velmi výrazné a velmi kvalitní, které navazují na jeho volnou tvorbu. Obálka *Ahoj, študente*⁴⁵ působí jako postapokalyptický obraz světa. Naproti tomu rozmývaná lavírovaná tuš na obálce *Chýše z listí*⁴⁶ působí spíše ponuře a teskně. Po jedné obálce pak vytvořili Božena Bruderhansová, Zbyněk Svoboda a Jiří Kolář, u něhož je paralela s jeho volnou tvorbou v podobě koláží jasně patrná. Rok 1964 byl výjimečný také tím, že se autorkou obálky poprvé stává žena, již zmíněná typografka Božena Bruderhansová. Ta má na svém kontě celkem tři obálky pro Malou řadu a ke všem přistupuje zcela individuálně a odlišně, oproti svým realizacím v jiných edicích.

---

⁴³ Manfred Bieler, *Všechny moje tety*, SNKLU, překlad a poznámka Bedřich Becher, náklad 6000 svazků, tisk Mír, Praha 1964

⁴⁴ Zdenek Primus, *Umění je abstrakce, Česká vizuální kultura 60. let*, Praha 2003, str. 43

⁴⁵ Bulat Okudževa, *Ahoj, študente*, SNKLU, překlad Anna Nováková, poznámka Jiří Honzík, náklad 6000 svazků, tisk Mír, Praha 1964

⁴⁶ Sven Rosendahl, *Chýše z listí*, SNKLU, překlad a poznámka Josef Vohryzek, náklad 8000 svazků, tisk Knihotisk, Praha 1964

U obálky *Opojení aneb Vstříc podzimním ptákům*⁴⁷ navazuje na tendenci Zbyňka Sekala z předchozích let, nicméně zbylé dvě se již zcela rozcházejí.

Stejně rozmanitý a těžko definovatelný je i následující rok 1965. Jedním z příkladů jsou obálky Jiřiny Holznerové, připomínající zachycené fotografie z mikroskopu. Kniha *Kratší než vzdech*⁴⁸ [2] byla jako jedna ze čtyř knih z celé Malé řady vydaná hned i ve druhém vydání. Dana Puchnarová svými návrhy navazuje na oblíbené koláže ze 40. a 50. let. Její práci je níže věnována samostatná podkapitola. Stejně individuálně přistupuje ke každé obálce i Zdeněk Majzner, u kterého pozorujeme koláž, reliéf či otisk, ale i kresbu ostré krystalické formy. Obecný odklon od barevnosti narušuje pouze Zbyněk Sekal s obálkou ke knize *Vědomí skutečnosti*⁴⁹ [3] v jedné z posledních jeho realizací pro edici. Karel Vodák, který se v SNKLU podílel spíše na monografiích jednotlivých autorů, vkládá na obálky Malé řady obrázky skutečných předmětů.

Obálky knih vydaných v roce 1966 můžeme rozdělit do dvou skupin. První využívá především koláž, sem řadíme autory Evu Bednářovou, Václava Kučeru, Hanu Štěpánovou, Danu Puchnarovou a Milana Grygara. Ten využívá stejného zpracování obálky knihy Samuela Becketta⁵⁰ jako u *Sešitů pro mladou literaturu*. Tento literární a kulturní měsíčník, vydávaný Svazem československých spisovatelů v nakladatelství Československý spisovatel v letech 1966 až 1969, byl po celou dobu graficky zpracováván právě Milanem Grygarem. Druhá skupina používá k provedení strukturu a řadíme sem Vladimíra Půhoného, Pavla Nešlehu, Růženu Urbanovou a částečně i Antonína Dimitrova, který sice používá barevný rastr, ale též se v něm rýsují figury. Samostatně stojící obal knihy *Schody a nic víc*⁵¹. Jiří Balcar zde minimalisticky naráží na název knihy v podobě proti sobě zatočených hranatých spirál. Nově se v tomto roce objevuje role typografa, kterou z velké většiny zajišťuje Zdeněk Stejskal, působí však především v pozdějších letech. Dalšími jsou pak Hana Keslová nebo Milan Kovář.

---

⁴⁷ Vsevolod Ivanov, *Opojení aneb Vstříc podzimním ptákům*, SNKLU, překlad Naděžda Slabihoudová, poznámka Jaroslav Žák, náklad 3600 svazků, tisk Mír, Praha 1964

⁴⁸ Anne Philipe, *Kratší než vzdech*, SNKLU, překlad Marie Veselá, 1. vydání v nákladu 30000 svazků, 2. vydání 50000 svazků, tisk Mír, Praha 1965

⁴⁹ Graham Greene, *Vědomí skutečnosti*, SNKLU, překlad Stanislav Mareš poznámka Josef Škvorecký, náklad 13500 svazků, tisk Mír, Praha 1965

⁵⁰ Samuel Beckett, *Novely a texty pro nic*, Odeon, překlad Josef Kaušic a Marie Veselá, poznámka Petr Pujman, náklad 11000 svazků, tisk Mír, Praha 1966

⁵¹ Vjekoslav Kaleb, *Schody a nic víc*, Odeon, překlad Jiří Fiedler, náklad 1700 svazků, tisk Mír, Praha 1966

Rok 1967 se stal pro edici Malá řada soudobé světové prózy zlomový. Jednak na obálkách dochází k vypouštění barevných prvků, ale také k minimalizaci provedení na pouhé využití typografie a lettrismu. Ta je pak v některých případech ještě doplněna o jednoduché znaky a symboly (Urbano Tavares Rodrigues: *Jitřní ptáci*, Vojislav Kuzmanović: *Zeleně lemovaný vlk*, Eudora Welty: *Srdce Ponderova rodu*). Částečně si způsoby zpracování z předchozích let zachovává Zbyněk Sekal a také Milan Grygar, který se nevzdal své minimalistické koláže. Velmi zajímavé je pak zpracování Růženy Urbanové knihy *Černé dítě*⁵², která kombinuje hned několik technik z minulých let: tisk pomocí matrice, koláž, ale také odkazování obálkou na název knihy samotné.

Počínaje rokem 1968 se využívání symbolů a znaků ještě zdůrazňuje a dřívější užití struktury mizí zcela. Jedinou výjimkou byla Eva Svobodová, jejíž zpracování obálek se příliš neohlíží na udávání doby jako spíše na vlastní vývoj (podrobnější přiblížení její činnosti v edici se práce věnuje níže). Velmi zajímavá a výrazná je práce Zdeňka Sýkory *Astragal*⁵³[4], který přichází se zcela novým pojetím struktury, která má ryze geometricko-konstruktivní rámeček. Tu chápe jako neomezené plošné pole, které organizuje pomocí předem určených geometrických prvků, v tomto případě kruhu.⁵⁴ Na obálce pak tuto variaci ohraničuje do podoby srdce, kdy konstruktivní strukturu uvádí na přední straně a na zadní straně doplňuje tvar červeným polem. Za zmínku pak stojí první využití dvoubarevné fotografie od Oldřicha Kulhánka.

4.1.3 Striktí období normalizace let 70.

Závěrem 60. a počátkem 70. let způsob zpracování příliš nemění svou podobu a po dobu tří let si zachovává poměrně stejné způsoby realizace. Jednak je to koláž, která se ovšem objevuje již v poměrně malém počtu a můžeme zde najít i tendence op-artu, který se v uměleckém světě rozmohl. Nejčastěji jsou však využívány pouze linie či jednoduché piktogramy a symboly. Ve většině případů pak už pouze samotná typografie, vždy však jistým způsobem obohacena o barevnost či repetici slov, čehož využívá například Ivana Pavlová.

---

⁵² Camara Laye, *Černé dítě*, Odeon, překlad Václav Kajdoš, poznámka Vladimír Klíma, náklad 6000 svazků, tisk Mír, Praha 1967

⁵³ Albertine Sarrazin, *Astragal*, Odeon, překlad Miloš Veselý, poznámka Alena Ondrušková, typografie Zdeněk Stejskal, náklad 4000 svazků, tisk Mír, Praha 1968

⁵⁴ Jirí Padrta, *Konstruktivní tendence*, katalog výstavy v Galerii Benedikta Rejta v Lounech, 1966

Rok 1973 přináší zásadní změny hned v několika ohledech, zcela dochází k odstranění jakékoli dekorativní tendence, ačkoli v tomto roce nalezneme ještě poslední práci Evy Svobodové, a dochází k postupné standardizaci vzhledu obálek. Mezi lety 1974 a 1976 je podoba Malé řady soudobé světové prózy zcela jednotná, bílé pozadí s černým textem, kdy jméno autora je menším písmem a pod ním je vždy různě barevný obdélník oddělující název. Ve spodní části vlevo pak nápis „Odeon“ ve stejné barvě. V letech 1976 až 1983 zůstala tato podoba stejná s výjimkou barevnosti obálky, která již není bílá, ale v pastelových odstínech. Pochopitelně měl zpracování na starosti pouze jeden výtvarník a to Jan Jiskra, který se hojně podílel také na edici *Klub čtenářů*. Tento ústupek k typografii byl důsledek normalizace, kterou doprovázely také personální čistky v nakladatelství a dalších sférách kulturního života.⁵⁵

Od roku 1983 až do samotného konce vydávání edice, tedy do roku 1992 jej postupně nahradil Milan Jaroš. Ten zachoval bílé pozadí obálky, nicméně název knihy a jméno autora vložil do na sebe navazujících barevných obdélníků, se kterými koresponduje pravý dolní kraj ohraničený trojúhelníkem a nesoucí název nakladatelství. Spodní část obálky pak vyplňovala drobná kresba, která reflektovala obsah či název díla a často měla jiného autora. Jedinou výjimkou vydaných knih posledních let je kniha *Ahoj, študente*, která se dočkala druhého vydání, ale již nenese abstraktní návrh Josefa Istlera, jako spíše pop-artové ztvárnění Miloše Nováka. Původní zpracování typografie však zůstalo zachováno. Poslední knihou, která byla v edici vydaná a současně jedinou vydanou v roce 1992 je kniha *David a Bat-šeba*⁵⁶, která se zpracováním mírně odlišuje. Milan Jaroš zachoval kresbu v prostřední části, text však umístil kolem. Název byl zarovnán horizontálně, jméno autora však vertikálně, stejně jako jméno nakladatelství.

Srovnáme-li jednotlivé knihy vydané v Malé řadě soudobé světové prózy, dostaneme poměrně zajímavý a souvislý vývoj uměleckých tendencí doby, společně se širokou škálou aktivně tvořících výtvarníků a typografů. Počáteční uvolněnost byla vystřídána strohými obálkami bez výtvarného pojetí, což bylo způsobeno jednak normalizační politikou ale i změnou vedení nakladatelství.

---

⁵⁵ Iva Knobloch, Radim Vondráček (eds.), *Design v českých zemích 1900-2000*, Praha 2016, str. 487

⁵⁶ Torgny Lindgren, *David a Bat-šeba*, překlad a poznámka Dagmar Hartlová, obálka a typografie Milan Jaroš, kresba Viktora Ben-Jiránková, Odeon, náklad neuveden, tisk Tiskárny Havlíčkův Brod, Havlíčkův Brod 1992

4.2. Nejvýznamnější autoři Malé řady

Tato kapitola se zabývá podrobnějším rozbořem děl několika výtvarníků, kteří svým rukopisem poznamenali výraz Malé řady. Cílem je přiblížit čtenáři nejen prostý výčet děl, ale podrobněji rozebrat i jejich základní rysy, osobitý styl autorů a vývoj jejich tvorby v čase.

4.2.1. Zbyněk Sekal

Narodil se 12. července 1923 v Praze a zemřel 24. února 1998 ve Vídni.⁵⁷ Jako většina výtvarníků podílejících se na vydávání Malé řady soudobé světové prózy studoval na UMPRUM v Praze u profesorů Františka Tichého a Emila Filly. V letech 1951-1952 působil jako redaktor a referent v nakladatelství Svoboda v Praze. I přesto, že jeho hlavní zaměření byla malba, kdy reagoval na podněty soudobého světového surrealismu, tak se od 50. let dostává k sochařství a postupem času mu propadá naplno. Současně se však věnoval překladatelské činnosti, především německým filosofickým textům a beletrii. Byl to první překladatel Franze Kafky v poválečné době.⁵⁸ Podle posledních průzkumů se Zbyněk Sekal ukazuje i jako fotograf a též jsou objevovány jeho „skládané obrazy“. Navrhoval také filmové plakáty a knižní obálky, jejich počet odhaduje na jedno sto.⁵⁹ Sekalova tvorba je nanejvýš rozmanitá, dokonce se herecky podílel na komedii *Blázni mezi námi* z roku 1955 a výtvarně spolupracoval na snímku *Markéta Lazarová* z roku 1967.⁶⁰ V roce 1969 emigroval do Stuttgartu, kde působil jako akademický profesor a později se přesunul do Vídně, kde žil až do své smrti.⁶¹ Jeho tvorba byla nanejvýš provázaná a propojená a nelze striktně odlišit jednotlivé způsoby uměleckého projevu.

Zbyněk Sekal začal působit v Malé řadě soudobé světové prózy od roku 1962 a byl jedním z neaktivnějších výtvarníků, kteří se na edici podíleli. Ve stejné době se začíná naplno věnovat asambláži neboli „skládaným obrazům“.⁶² Pro Sekala to

---

⁵⁷ Zdenek Primus, *Umění je abstrakce. Česká vizuální kultura 60. let*, Praha 2003, str. 300

⁵⁸ Alena Malá (ed.), *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 13. díl (Ro-Se)*, Praha 2004, str. 324-325

⁵⁹ Zdenek Primus, *Zbyněk Sekal. Knižní obálky, fotografické skici, skládané obrazy*, Praha 2017, str. 94

⁶⁰ abART- internetová databáze českého a slovenského umění spravována Archivem výtvarného umění <http://www.isabart.org/person/206>, vyhledáno dne 19. 4. 2018

⁶¹ Ibidem

⁶² Zdenek Primus, *Zbyněk Sekal. Knižní obálky, fotografické skici, skládané obrazy*, Praha 2017, str. 33

znamenal absolutní sblížení a uvědomění si materiálu, kdy mu byla umožněna práce hmatem, nikoliv intelektem. K vytváření takového reliéfu používal často odložené a druhotně použité materiály jako dřevo, kůže, hřeby, kovové pláty nebo dráty.⁶³ Právě tyto vybrané skládané obrazy jsou i na obálkách knih, pochopitelně však v dvourozměrné podobě. Současně je však můžeme rozdělit do několika ne nutně striktních kategorií: vytváření obličejů a figurálních podob pomocí barevných ploch, hra s písmeny, slovy názvů a jmen autorů a čistě geometrické barevné plochy.⁶⁴

První z interpretovaných knih je *Cesta Aliji Djerzeleza*⁶⁵ spisovatele Iva Andriće z roku 1962, kde byl Zbyněk Sekal autorem nejen obálky, ale i typografie. U této obálky se setkáváme s již zmíněným rozdělením barevné plochy a písmen v poměrně geometrizující kompozici. Vertikálně tištěný název je odlišen od zbylé tmavé plochy, která však není jednolitá, ale je rozdělena do několika menších částí. Lze ji podle zanechané struktury považovat za otisk dřeva. V levé spodní části je jméno autora, křestní jméno je zvýrazněno zelenou barvou. Ve spodním levém rohu jsou písmena „KLU“ odkazující na nakladatelství, písmena jsou vytištěna žlutě. Podobné rozdělení se nachází i na zadní straně obálky. S touto barevnou kombinací, tedy černá, žlutá a zelená se u Sekala setkáme i u dalších realizací.

Rok 1963 byl úspěšný nejen pro celé nakladatelství, ale hlavně pro Sekala, který vytvořil dvacet obálek knihám z celkových dvaceti dvou vydaných. Podle typu zpracování lze tyto knižní obálky rozdělit do několika skupin. První lze navázat na již zmíněnou knihu *Cesta Aliji Djerzeleza*, neboť Sekal pracuje s podobným typem obálky u dalších pěti knih z tohoto roku. První je dílo *Mladá jeptiška*⁶⁶[5] od Giovanniho Arpina. Sekal zde téměř totožně využívá otisk struktury černé barvy s protikladem textu v bílé a žluté barvě. A není tomu jinak ani u knihy Jacoba Pressera *Noc Girondistů*⁶⁷[6], kde používá de facto identickou grafickou úpravu, včetně barevnosti. Stejné využití barev pak nacházíme i u knihy Vladimira Poznera *Čarodějův učeň*⁶⁸[7], kde je však celková

---

⁶³ Zdenek Primus, *Umění je abstrakce. Česká vizuální kultura 60. let*, Praha 2003, str. 143

⁶⁴ Zdenek Primus, *Zbyněk Sekal. Knižní obálky, fotografické skici, skládané obrazy*, Praha 2017, str. 70

⁶⁵ Ivo Andrić, *Cesta Aliji Djerzeleza*, SNKLU, překlad Viktor Kudělka, náklad 6500 svazků, tisk Svoboda, Praha 1962

⁶⁶ Giovanni Arpina, *Mladá jeptiška*, SNKLU, překlad Vladimír Uhlíř, poznámka Alena Hartmanová, náklad 11000 svazků, tisk Mír, Praha 1963

⁶⁷ Jacobo Presser, *Noc Girondistů*, SNKLU, překlad Olga Krijtová, poznámka Josef Polišínský, náklad 9100 svazků, tisk Mír, Praha 1963

⁶⁸ Vladimír Pozner, *Čarodějův učeň*, SNKLU, překlad Eva Musilová, náklad 9500 svazků, tisk Svoboda, Praha 1963

struktura poněkud jemnější, vytvořena předmětem taženým po papíře, který za sebou zanechává barevnou stopu. V horní části je pak zelený obdélník s kruhovou výsečí, který se však na straně zadní ukazuje v barvě žluté. K drobné obměně dochází u knihy Alexandra Rozena *Šťastný věk*⁶⁹[8]. Základní černá struktura je zde doplněna o výrazné oranžové geometrické útvary vytyčující prostor pro informaci o názvu knihy, jménu autora či pro zkratku SNKLU. Další dvě knihy jsou pak menší podskupinou, neboť se od ostatních výrazně liší svou barevností. První je Čingaz Ajtmatov *Labutě nad Issyk Kulem*⁷⁰ [9] a druhá Jurij Oleša *Láska a hvězdy*⁷¹. U obou knih byla opět použita základní struktura, nicméně kompletně v zelené barvě bez dalších geometrických obrazců. Zároveň je potřeba upozornit i na typografii těchto pěti knih. Sekal zde záměrně nedodržuje pravidla použití velkých písmen ve jménech ani v názvu.

Další dvě knihy z edice navržené Zbyněkem Sekalem se pohybují na pomezí více skupin. Opět je zde použita základní struktura pro celkové vyplnění plochy, ale současně je kladen větší důraz na typografii, kdy je písmo nejen větší, ale zároveň je volně rozmístěno po přebalu. Je tomu tak u knihy Williama Faulknera *Mink*⁷²[10] a Eduarda Šima a knihy *Březnový sníh*⁷³[11], jednotlivá slova jsou zde horizontálně a vertikálně rozmístěna po přebalu (a jejich zrcadlová podoba na straně zadní) a jsou doplněny o barevné geometrické útvary.

Typografii, jakožto hlavnímu tématu, se Zbyněk Sekal v roce 1963 věnuje na celkem sedmi obálkách. Opět je patrná hravost s písmeny, tvary a barevnými plochami. Jako příklad lze uvést dílo Gleba Goryšina *Přízvuk na první slabice*⁷⁴, kniha má typickou „Sekalovskou barevnost“ tedy kombinace černé a žluté, doplněné o sytou červenou. Jsou zde prolunty barevné plochy se zasazenými písmeny - v pravé části pouze kapitálky, v levé pak minuskuly. U knihy Jacka Kerouaca *Říjen v železniční zemi*⁷⁵ je podoba obálky spíše střídavá a nepříliš výrazná. Hnědému podkladu dominují černé a bílé nápisy nesoucí

---

⁶⁹ Alexandr Rozen, *Šťastný věk*, SNKLU, překlad Terezie Silbernáglová, poznámka Božena Johnová, náklad 5100 svazků, tisk Mír, Praha 1963

⁷⁰ Čingaz Ajtmatov, *Labutě nad Issyk Kulem*, SNKLU, překlad Hana Volfová, poznámka Jiří F. Franěk, náklad 7000 svazků, tisk Mír, Praha 1963

⁷¹ Jurij Oleša, *Láska a hvězdy*, SNKLU, překlad Anna Nováková, poznámka Jan Zábřana, náklad 6000 svazků, tisk Mír, Praha 1963

⁷² William Faulkner, *Mink*, SNKLU, překlad Jiří Valja, náklad 15000 svazků, tisk Svoboda, Praha 1963

⁷³ Eduard Šim, *Březnový sníh*, SNKLU, překlad Jaroslav Šanda, poznámka Ludmila Dušková, náklad 5500 svazků, tisk Mír, Praha 1963

⁷⁴ Gleb Goryšin, *Přízvuk na první slabice*, SNKLU, překlad Jana Kadlecová, poznámka Jiří Zuzánek, náklad 5100 svazků, tisk Svoboda, Praha 1963

⁷⁵ Jack Kerouac, *Říjen v železniční zemi*, SNKLU, překlad Jan Válek, doslov Eva Kondrysová, náklad 10100 svazků, tisk Mír, Praha 1963

název a autorovo jméno zaplňující celou přední stranu. O něco výraznější je kniha *Světla Říma*⁷⁶ od Alberta Moravii. Obálka přináší jedinečnou hravost s písmeny v názvu a jménu autora, které zdánlivě připomínají barevné plochy s převládající modrou barvou. Naopak obálka knihy od Sławomira Mrożka *Slon*⁷⁷ je poněkud jednodušší ve svém provedení. Sekal využívá na přední obálce pouze tři různě barevná slova: křestní jméno a příjmení autora, které protíná napříč kolem písmena „O“ a název knihy ve spodní části usazené pouze na bílém pozadí. Obálka působí velmi minimalisticky a jednoduše. Využitím žluto-černé kombinace dosahuje Sekal výrazného kontrastu u knihy Anatolije Pristavkina *Generace*⁷⁸, kde černé obdélníky na žlutém podkladu nesoucí žlutá nebo bílá písmena, mohou působit mírně rozházeným dojmem. U knihy *Jitro se rodí v noci*⁷⁹ od Juliana Semjonova je poměrně dlouhý název a jméno autora rozděleno vertikálně do tří řádků, v polovině však dochází ke změně bílého pozadí na tyrkysově. Poslední knihou této skupiny obálek s využitím převážně typografie je kniha Jorge Zalamea *Velký Burundun Burunda zemřel*⁸⁰[12]. Autor zde využívá především tvar červeného kruhu na přední i zadní straně. Samotný text je umístěn uvnitř či vně obrazce a povětšinou zalomen do oblouku. Všechny těchto sedm typů obálek je velmi rozmanitých, podobnost je patrná především v hojném využití typografie (Sekal si například záměrně hraje s využíváním malých a velkých písmen), ale také v barevnosti. Můžeme nalézt jednotlivé barevné odstíny na různých obálkách, často i ve stejných barevných kombinacích.

Pro poslední skupinu knih, vydané v roce 1963, je charakteristické využívání výrazných geometrických obrazců, které v některých příkladech připomínají konkrétní předměty. Toto je nejpatrnější u knihy Dala Stivense *Kamenáč Bill*⁸¹[13], kde je obal rozdělen na různá barevná pole, která při bližším prozkoumání mohou připomínat tvar obličejů. A jako u většiny návrhů je zde patrné využití jisté „Sekalovské barevnosti“, tedy červené, modré, černé a bílé. U knihy Georgi Markova *Poslední patent*⁸²[14] autor

---

⁷⁶ Alberta Moravia, *Světla Říma*, SNKLU, překlad Ludmila Nováková, náklad 6000 svazků, tisk Svoboda, Praha 1963

⁷⁷ Sławomir Mrożek, *Slon*, SNKLU, překlad Otakar Bartoš, náklad 8250 svazků, tisk Svoboda, Praha 1963

⁷⁸ Anatolij Pristavkin, *Generace*, SNKLU, překlad Ludmila Dušková, náklad 9500 svazků, tisk Svoboda, Praha 1963

⁷⁹ Julian Semjonov, *Jitro se rodí v noci*, SNKLU, překlad Milada Pošarová, náklad 5000 svazků, tisk Mír, Praha 1963

⁸⁰ Jorge Zalamea, *Velký Burundun Burunda zemřel*, SNKLU, překlad a poznámka Lumír Čivrný, náklad 5100 svazků, tisk Mír, Praha 1963

⁸¹ Dal Stivens, *Kamenáč Bill*, SNKLU, překlad Stanislav Mareš, poznámka Lubomír Dorůžka, náklad 11600 svazků, tisk Mír, Praha 1963

⁸² Georgi Markov, *Poslední patent*, SNKLU, překlad Ludmila Nováková, poznámka Karel Mára, náklad 6000 svazků, tisk Mír, Praha 1963

vytvořil pomocí otisků různých materiálů oku zdánlivě konkrétní předměty, bližší pojmenování je však komplikovanější a individuální s ohledem na diváka. Velmi podobně tomu tak je u obálky Harua Umezakiho *Konec dne*⁸³. Ačkoliv nám otisk může připadat konkrétní, jeho pojmenování není možné. U obou knih je pak abstraktní obrazec doplněn o název a autora. Ke zcela geometrické formě se Sekal uchýlil u knih Stratis Dukese *Zajatcův příběh*⁸⁴[15] a Ity Gassela *Alfonsina*⁸⁵, zde je charakteristika a popis jednotlivých obalů poněkud složitý. První obálku *Zajatcův příběh* můžeme chápat jako různé ostře vystřižené bílé útvary přiložené na černou plochu, umožňující využít tuto plochu pro text. Současně se zde objevují i temně fialové tvary, jeden trojúhelníkový, druhý pak zastřižen dokulata. Na obálce *Alfonsiny* využil Zbyněk Sekal rozmanité kruhové a čtvercové výseče s různou barevností, otištěné na bílé pole.

V následujících letech Sekalova činnost pro nakladatelství razantně poklesla, navrhoval již pouze jednu obálku v daném roce. Roku 1964 navrhl obal knihy Oláfura Jóhanna Sigurdssona *Země, která mění barvu*⁸⁶[16]. Celý obal rozděluje horizontálně osově souměrný otisk černé barvy na modrém pozadí, který je na přední straně vymezen bílým půlkruhem, kde je umístěn název a jméno autora. Zbyněk Sekal se tento rok podílel pouze na jedné obálce, naproti tomu výtvarníci Jan Kotík a Jiří Svoboda, jejichž práce je probrána níže, zaznamenali bohatou tvorbu.

V roce 1965 v nakladatelství vedle Sekala působí také Dana Puchnarová, Jiřina Holznerová nebo třeba Zdeněk Majzner. Sám Sekal pak vytvořil obal knihy Grahama Greena *Vědomí skutečnosti*⁸⁷, který rozděluje do šesti čtvercových polí, kde pravé horní pole je v půli rozděleno bílým pruhem se jménem „Graham Green“. U obalu titulu Williama Styrona *Dlouhý pochod*⁸⁸[17] lze identifikovat otisk krabice jakožto druhotně využitého předmětu.

---

⁸³ Haruo Umezaki, *Konec dne*, SNKLU, překlad Vlasta Winkelöferová, náklad 8100 svazků, tisk Svoboda, Praha 1963

⁸⁴ Stratis Dukes, *Zajatcův příběh*, SNKLU, překlad a poznámka, František Štuřík, náklad 8000 svazků, tisk Mír, Praha 1963

⁸⁵ Ita Gassel, *Alfonsina*, SNKLU, překlad Zdeňka Stavinohová, náklad 10000 svazků, tisk Mír, Praha 1963

⁸⁶ Oláfur Jóhann Sigurdsson, *Země, která mění barvu*, SNKLU, překlad a poznámka Helena Kadečková, náklad 6200 svazků, tisk Mír, Praha 1964

⁸⁷ Viz poznámka č. 49

⁸⁸ William Styron, *Dlouhý pochod*, SNKLU, překlad Josef Škvorecký, poznámka Zdeněk Vančura, náklad 9200 svazků, tisk Mír, Praha 1965

Další vytvořenou obálku nacházíme až v roce 1967 v díle Aleja Carpentiera *Válka s časem*⁸⁹[18], kde je patrná jasná paralela s díly z roku 1963. Základní červená struktura má v sobě zakomponované různé lineární obrazce a u písma si tentokrát hraje autor s tučnou a normální podobou písmen.

K obalu novely německého autora Güntera Grasse *Kočka a myš*⁹⁰[19] z roku 1968 je přistupováno velmi konkrétně. Sekal zde sice opět využil techniku otisků, nicméně jako matrice zde slouží vojenská medaile, která je ve spodní části otočená a může evokovat podobu náhrobních křížů. Poslední Sekalovou obálkou knihy, která zde bude rozebrána je *Motorka*⁹¹[20] od Andrého Pieyra de Mandiargues, vydaná roku 1970. Z obalu na nás hledí velké dámské oko otočené o devadesát stupňů, provedené pouze v černém obrysu a i zde využívá výtvarník výhradně malá písmena ve jméně autora a názvu knihy. Z důvodu emigrace se současně jedná o poslední návrh, který Zbyněk Sekal pro Malou řadu vytvořil. V cizině se však věnuje knižním obálkám už pouze sporadicky.

Ačkoli je Zbyněk Sekal oceňován především jako sochař, jeho návrhy knižních obálek, plakátů a v malé míře i ilustrací, rozhodně provázeli jeho tvorbu po celou dobu působení. Návrhy nevycházeli primárně z jeho volné tvorby, ale spíše naopak. Dalo by se říci, že právě návrhy obálek se staly v některých případech spíše zkušebními skicami pro jeho pozdější realizace. Jeho přínos Malé řadě a celkově Odeonu je neodmyslitelný a jeho tvorba je velmi dobře rozpoznatelná především ve využívání již zmíněných struktur, ale také v kompozici písmen, jejich vertikálním a horizontálním řazení, míchání malých a velkých písmen či nedodržování odstupů. Hra s typografií, ke které přistupuje jako k intelektuální hře, se stala téměř jeho osobní známkou, nicméně písmo bylo většinou integrováno do návrhu jako poslední pouze s informační rolí.⁹²

---

⁸⁹ Alejo Carpentier, *Válka s časem*, Odeon, překlad a poznámka Eduard Hodoušek, náklad 5500 svazků, tisk Mír, Praha 1967

⁹⁰ Günter Grass, *Kočka a myš*, Odeon, překlad a poznámka Zbyněk Sekal, typografie Hana Blažejová, náklad 7000 svazků, tisk Mír, Praha 1968

⁹¹ André Pieyre de Mandiargues, *Motorka*, Odeon, překlad Josef Pospíšil, náklad 7000 svazků, tisk Mír, Praha 1970

⁹² Zdenek Primus, *Umění je abstrakce. Česká vizuální kultura 60. let*, Praha 2003, str. 16

4.2.2. Jiří Svoboda

Narodil se 6. prosince 1924 v Praze a zemřel 5. července 2011 tamtéž. Studoval na Státní grafické škole v Praze a následně na Pedagogické fakultě UK v Praze výtvarnou výchovu. Po studiu nastoupil do deníku *Mladá fronta*, kde působil téměř dvacet let jako výtvarný redaktor a následně přešel do nakladatelství *Mladá fronta*, kde zastával tutéž funkci. Zaměřoval se především na grafiku, typografii, ilustraci, ale také tvorbu plakátů. Ve své volné tvorbě cílil především na grafiku barevných dřevořezů a také na typokoláž, kterou využíval především při návrzích plakátů, ale částečně i u knižních obálek.⁹³ Samostatně se představil na výstavě *Jiří Svoboda: Ilustrace* ve Filosofickém sále Strahovské knihovny v Praze v roce 1975 a také v Muzeu dělnického hnutí v Semilech v roce 1982.⁹⁴ Několikrát se účastnil Bienále užité grafiky v Brně, soutěže o Nejkrásnější knihy roku a dalších akcí.

Ačkoliv Jiří Svoboda působil v Malé řadě pouze v roce 1964 jeho přínos edici je neopomenutelný a to nejen v počtu návrhů v daném roce, ale převážně v kvalitě vytvořených obálek. Celkově se jedná o jedenáct vydaných knih s autorským návrhem Svobody, tedy o polovinu knih vydaných v tomto roce. Návrhy lze rozdělit do tří skupin.

První je charakterizována použitím tištěné koláže jakožto hlavního využití výtvarné techniky. Jako první příklad lze uvést knihu od Rogera Cailloise *Pilát Pontský*⁹⁵[21], kde hlavním prvkem je amorfní objekt, který však obsahuje několik barevných shluků, které pokračují na zadní straně obálky. Vertikálně usazený text „Pilát Pontský“ působí jako typokoláž, neboť každé písmeno jako by bylo koncipováno a doplněno zvlášť. S podobným zacházením s písmeny se setkáme i u knihy *Pistole*⁹⁶[22]. Ačkoliv jméno autora funguje samostatně jako informace, s názvem knihy už je zacházeno jinak. Autor využívá význam slova pistole a kolem písmena „o“ vytváří prvek reagující na význam, tedy hlaveň zbraně. Obdobnou práci s názvem knihy nalzáme i u knihy Victora Stafforda Reida *Levhart*⁹⁷[23]. Autor přichází s nápadem, díky kterému rozděluje slovo lev-h-art na tři samostatné skupiny a odhaluje tím dvě jiná slova.

---

⁹³ Alena Malá (ed.), *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 15. díl (St-Šam)*, Praha 2004, str. 258

⁹⁴ <http://www.isabart.org/person/12405/exhibitor>, vyhledáno 12. 7. 2018

⁹⁵ Roger Caillois, *Pilát Pontský*, SNKLU, překlad Josef Pospíšil, náklad 5700 svazků, tisk Mír, Praha 1964

⁹⁶ James Jones, *Pistole*, SNKLU, překlad Alois Josef Šťastný, poznámka Jaroslav Hornát, náklad 13500, tisk Mír, Praha 1964

⁹⁷ Victor Stafford Reid, *Levhart*, SNKLU, překlad Karel F. Vilém, náklad 5300, tisk Mír, Praha 1964

Současně využívá rozdělení písmen pomocí barev, písmena „e“, „a“ a „r“ vyznačuje jednolitou texturou na rozdíl od ostatních. Nalézáme tak další slovo tedy „ear“ (anglicky ucho). Prostor pak opět vyplňuje několik samostatných objektů nejednotné barevné textury, stejné jako u ostatních písmen, pokračující též na zadní straně obalu. Další knihou patřící do této skupiny je *Zbabělá*⁹⁸[24] od maďarského autora Imreho Sarkadi. Hlavní rozdělení přední strany obálky spočívá v prolnutí dvou různě barevných objektů, kdy u horního šedého můžeme uvažovat nad otištěním většího objektu (pravděpodobně dřeva) a v levé části pak můžeme tušit figuru stojící postavy. Druhý objekt, oranžový už je pak shlukem několika na sebe reagujících částí a nesoucích též název knihy s různou velikostí jednotlivých písmen.

Pro druhou skupinu knih je charakteristické především využití textury pro hlavní vyplnění prostoru typické především pro knihy *Lano v plamenech*⁹⁹, *Elektronkový prezident*¹⁰⁰[25] a *Schválnosti života* s podtitulem *Deník egoistky*¹⁰¹. U všech tří knih autor využívá texturu jiného objektu (dřevo, kov), které koloruje a doplňuje o informace jména a názvu. Téměř až manýristicky pracuje Svoboda s těmito informacemi. Jméno autora je vždy čistě zarovnané do jednoho či dvou řádků, kdežto název knihy už funguje jako příležitost pro hru s písmeny.

Ve třetí skupině se nacházejí „zbylé“ čtyři knihy. Zbylé proto, že je de facto nelze označit jedním konkrétním názvem, ale je třeba mezi nimi hledat jednotlivé společné prvky. Ačkoliv je u knihy Tadeusze Rózewicze *V nejkrásnějším městě světa*¹⁰²[26], využita základní textura, černé objekty na ní umístěné se mohou zdát divákovi až konkretizované, což se ve Svobodově práci na knižních obálkách příliš neobjevuje. Modrou obálkou se honosí kniha *Dva ve stepi*¹⁰³[27] od ukrajinského autora Emmanuila Kazakeviče. Nehomogenní pozadí s prosvítajícím bílým podkladem je pak doplněno černým otiskem, který je protnut bílým útvarům nesoucím jméno autora. Předposlední

---

⁹⁸ Imre Sarkadi, *Zbabělá*, SNKLU, překlad Magda Reinerová, doslov Petr Rákos, náklad 10000 svazků, tisk Mír, Praha 1964

⁹⁹ Juan Rulfo, *Lano v plamenech*, SNKLU, překlad Václav Kajdoš, náklad 5300 svazků, tisk Mír, Praha 1964

¹⁰⁰ Victor Sáiz, *Elektronkový prezident*, SNKLU, překlad Jiří Pechar, poznámka Eduard Hodoušek, náklad 6000 svazků, tisk Mír, Praha 1964

¹⁰¹ Elsa Triolet, *Schválnosti života. Deník egoistky*, SNKLU, překlad Eva Musilová, náklad 15500 svazků, tisk Mír, Praha 1964

¹⁰² Tadeusz Rózewicz, *V nejkrásnějším městě světa*, SNKLU, překlad a poznámka Vlasta Dvořáčková, náklad 5500 svazků, tisk Mír, Praha 1964

¹⁰³ Emmanuil Kazakevič, *Dva ve stepi*, SNKLU, překlad Jaroslav Tafel, poznámka Jiří F. Franěk, náklad 6000 svazků, tisk Mír, Praha 1964

knihou je *Tma nad vodami*¹⁰⁴[28], kde autor v podstatě prolíná dvě roviny textur, které se liší nejen barevností, ale i povrchem, u kterého můžeme sledovat použití umělého i přírodního materiálu. Poslední realizací Jiřího Svobody pro Malou řadu je kniha Lucia Demetria *Poslední z Tauberů*¹⁰⁵ a i zde lze sledovat využití nejednotné barevnosti pozadí, které je protnuto několika liniemi.

Svoboda přistupuje k práci s knižní obálkou, jako součástí většího celku. Samotné pozadí je jako malý vystřižený kus z původního rozměrného obrazu, ze kterého si vybere pouze potřebnou část. Tento způsob zpracování odkazuje k dřívější práci abstraktních umělců, kteří pokrývali dlouhá plátna barvou a následně vybírali pouze jednotlivé úseky. Přichází též s využitím typokoláže, neboli způsobu dosazování každého písmena do návrhu samostatně, téměř jako jednotlivé kousky koláže. Tato jemná hra s umístováním písmem přidává na celkové estetice a nevšednosti zpracované knihy, stejně jako neobyčejné využívání barevných struktur.

4.2.3. Jan Kotík

Narodil se 4. ledna 1916 v Trutnově a zemřel 23. března 2002 v Berlíně. Jakožto syn malíře Pravoslava Kotíka se již od mala pohyboval v uměleckém prostředí a seznamoval se osobně s významnými umělci. V letech 1935-1941 studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze v ateliéru Jaroslava Bendy se zaměřením především na grafiku. Od roku 1942 působil ve Skupině 42 až do jejího rozpadu v roce 1948. Od roku 1947 pracoval jako vedoucí pracovník vzorkových dílen a ateliérů ÚVUL, nicméně o pět let později se všech vedoucích pozic z důvodu vyšetřování tajné policie vzdal a dále působil již jen jako redaktor časopisu Tvar. Současně se od téhož roku začínal věnovat výhradně kresbě a práci s tvarovaným sklem.¹⁰⁶ V roce 1957 proběhla jeho samostatná výstava v galerii Československého spisovatele v Praze, která rozpoutala debatu o abstraktním výtvarném projevu.¹⁰⁷

---

¹⁰⁴ Hans Lipinsky-Gottersdorf, *Tma nad vodami*, SNKLU, překlad a poznámka Anna Siebenscheinová, náklad 6000 svazků, tisk Mír, Praha 1964

¹⁰⁵ Lucia Demetrius, *Poslední z Tauberů*, SNKLU, překlad Marie Kavková, náklad 11000 svazků, tisk Mír, Praha 1964

¹⁰⁶ <http://www.isabart.org/person/105> , vyhledáno dne 28. 8. 2018

¹⁰⁷ https://www.ngprague.cz/userfiles/files/stud_mat_kotikweb-1.pdf , vyhledáno dne 28. 8. 2018

Rok 1958 byl pro Kotíka a jeho tvorbu nepochybně zlomový. Definitivně se z jeho tvorby vytratila figura, nikoliv však expresivita. Byl jedním z umělců podílejících se na realizaci československého pavilonu na EXPO 58 v Bruselu. Jeho dílo, vycházející z volné tvorby, neslo název *Slunce-voda-vzduch*. Tato monumentální barevná vitráž byla oceněna čestným diplomem. Současně je autorem katalogu ke světové výstavě s názvem *Les aventures des hommes et des machines* (česky Dobrodružství lidí a strojů), který svou podobou, tedy žlutými strukturami doplněnými o modré čtverce a červené body, rozhodně odpovídá stylovým formám své doby, a též v něm můžeme vnímat značnou podobu s tvorbou pro Malou řadu.¹⁰⁸

Počátkem 60. let byl jeho vinohradský ateliér uměleckým centrem Prahy. Po vpádu ruských vojsk v roce 1968 využil nabídky stáže a odjel do Západního Německa, kde se usídlil natrvalo. Posléze mu byl udělen politický azyl, neboť v Československu byl trestně stíhán za nepovolený pobyt v zahraničí a tak zbaven českého občanství.

Jeho aktivita v Malé řadě začíná v roce 1964, v době největšího uvolnění politické situace a tak i v době největšího rozkvětu celé Malé řady. První návrh pro edici, *Slib*¹⁰⁹[29] Friedricha Dürrenmatta, by se současně dal považovat i za jeden z nejzajímavějších. Touto obálkou se však Kotík do jisté míry distancuje od náhlé obliby abstraktních tendencí a přistupuje k ní částečně realisticky. Přední strana nám evokuje spíše dětskou kresbu, je zde zobrazena holčička s copy, a tímto gestem odkazuje na příběh knihy samotné, kde právě dětská kresba hraje roli ve vyřešení vraždy. V horní části návrhu je pak zelené pole, jež se roztéká do spodní poloviny obálky, a naznačuje vidinu pohlcení holčičky. Současně nese název knihy, který svým tvarem připomíná písmena vystřižená z papíru.¹¹⁰

S podobnou prací s písmeny se setkáváme i u knihy *Černouška*¹¹¹, kde je hlavní dominantou vertikálně umístěný název knihy. Jednotlivá písmena opět působí jako vystřižená a náhodně umístěná na obálku, celá obálka v podstatě působí jako vytvořená z jednotlivých útržků papíru umístěných na černé pozadí. Můžeme uvažovat o určité představě vitráže v podobě papíru, která je součástí většího celku. Současně každý útržek

---

¹⁰⁸ Zdenek Primus, *Umění je abstrakce, Česká vizuální kultura 60. let*, Praha 2003, str. 39

¹⁰⁹ Friedrich Dürrenmatt, *Slib*, SNKLU, překlad Bohumil Černík, poznámka Milan Průcha, náklad 30000 svazků, tisk Mír, Praha 1964

¹¹⁰ viz poznámka č. 18

¹¹¹ Emilijan Steven, *Černouška*, SNKLU, překlad Zdeněk Urban a Věra Urbanová, náklad 5000 svazků, tisk Mír, Praha 1964

nese jinou informaci: krom velkého útržku v zelené barvě s názvem knihy je zde též hnědý s iniciálami nakladatelství a pak další dva béžové, z nichž jeden nese jméno autora a druhý, umístěný v pravém horním rohu, má na sobě malý obrázek lišky.

Obálka knihy *Večírek*¹¹² rozhodně vyčnívá svou žluto-červenou kombinací. Na nejednotné žluté pozadí je přišpendlený útržek papíru s názvem knihy a se záměrnou nahodilostí jsou hrany listu potrhané a nezarovnané. Je zde využitý stejný typ písma jako u předchozích návrhů, opět se tu nedodrhuje jasné zarovnání na řádku, částečně lze hovořit o určitém naznačení chaotické atmosféry večírku. Na útržku je uvedeno jméno autora částečně protikladem k názvu, neboť je striktně zarovnané do řádku s využitím výhradně velkých písmen v černé barvě.

Nejvýraznější využití motivu útržků papíru na obálce však dochází u knihy *Když je čas kachen*¹¹³[30]. Každé slovo názvu je napsáno a samostatně umístěno na kus bílého papíru, který se vznáší na modrém pozadí, celek tak částečně evokuje nebe s mraky. Toto využití přechází přes hřbet knihy až na zadní stranu, kde je na bílém útržku i fotografie autora Jurije Nagibina a na dalším útržku informace o něm.

Ačkoliv se Kotík věnoval typografii a grafické úpravě u poměrně velkého počtu knih i mimo zkoumanou edici, využití podoby útržků a jejich až kolážovitého rozmístění po obálce si zachoval pouze pro knihy právě v Malé řadě, pro něž je to jednoznačně spojovací prvek. Kotíkovy práce jsou též značně provázány s jeho volnou tvorbou, ve které byl zpočátku ovlivněn především programem a činností Skupiny 42. Objevují se u něho figurální motivy téměř až s kubistickými prvky, následně i vlily lettrismu a gestické malby.¹¹⁴ Kotík se ve svých pracích na obálkách nadržuje striktně abstraktních tendencích, jako jeho kolegové. V několika případech se můžeme setkat s přímou korespondencí knižní obálky a literárním obsahem.

---

¹¹² Beno Župančič, *Večírek*, SNKLU, překlad František Benhart, náklad 2100 svazků, tisk Mír, Praha 1964

¹¹³ Jurij Nagibin, *Když je čas kachen*, SNKLU překlad Milena Nyklová, poznámka Vladimír Svatoň, náklad 3500 svazků, tisk Mír, Praha 1964

¹¹⁴ Eva Ellingerová, *Knižní grafika nakladatelství Odeon v 60. letech 20. století* (bakalářská diplomová práce), Filozofická fakulta Masarykova univerzity, Brno 2009, str. 76

4.2.5. Eva Svobodová

Narodila se 24. června 1937 v Praze a zemřela 11. listopadu 2009 tamtéž. Studovala na Vyšší škole uměleckého průmyslu v Praze. Pracovala nejen jako grafička, ale také jako rozhlasová režisérka, dramatička a překladatelka z angličtiny.¹¹⁵ Jako mnoho dalších grafiků té doby vystavovala i ona na Druhém Bienále v Brně roku 1966. Též vystavovala na kolektivní výstavě Druhý pražský salón obrazů, soch a grafik v Domě U Hybernů.¹¹⁶

Ačkoliv se Eva Svobodová podílela ve zkoumaném období jen na čtyřech knižních obálkách, nebyla by tato práce úplná, kdyby nezahrnovala i poslední realizaci Svobodové z pozdějšího roku, její rukopis je totiž v Malé řadě velmi patrný. Ke všem pěti obálkám má stejný přístup a položíme-li je vedle sebe, je možné sledovat jejich postupný vývoj. První kniha jménem *Tynset*¹¹⁷[31] od německého spisovatele Wolfganga Hildesheimera byla vydaná v roce 1968. Svobodová umísťuje název a jméno autora do horní části obálky, ve spodní části pak využívá odstupňované řazení čtverců připomínajících schody. Podobné geometrické ztvárnění vidíme i u knihy *Volná sobota*¹¹⁸. V tomto případě jsou však čtverce zjevně kreslené rukou. Šrafovaní a zdánlivá nahodilost pokračuje na zadní straně a vyvolává tak pocit pohybu. U knihy *Budoucnost není tak černá*¹¹⁹[32] spodní část obálky vyplňuje síťová struktura, do které jsou bez umístění v prostoru volně doplněné postavy. Na obálce *Zapomenutý pahorek*¹²⁰[33] se podílel i Zdeněk Stejskal, který vypracoval typografii. Spodní část je celá vyplněná černě, jen uprostřed jsou tři bílé kruhy, z nichž prostřední je vyplněn červeným textem. Název nakladatelství je umístěn v dolním světlém pruhu. Tyto čtyři knižní obálky mají jedinečný přístup ve svém samostatném vývoji, využívají prvky op-artu a vždy stejnou barevnost, tedy černou, červenou a bílou. V případě *Tynsetu* i modrou, nicméně pouze u dvou vyplněných obdélníků. Též v typografii vždy využívá velká písmena a barevně

---

¹¹⁵ Katalog Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně: <https://katalog.kfbz.cz/authorities/1117862>, vyhledáno dne 5. 11. 2018

¹¹⁶ <http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=osobanavystavach&IDosoby=9661>, vyhledáno dne 5.11. 2018

¹¹⁷ Wolfgang Hildesheimer, *Tynset*, Odeon, překlad a poznámka Jitka Bodláková, náklad 2000 svazků, tisk Mír, Praha 1968

¹¹⁸ Per Christian Jersild, *Volná sobota*, Odeon, překlad Josef Vohryzek, náklad 2500 svazků, tisk Mír, Praha 1969

¹¹⁹ Ignacio Aldecoa, *Budoucnost není tak černá*, Odeon, překlad Alena Ondrušková, poznámka Jaroslav Rosendofský, náklad 3000 svazků, tisk Mír, Praha 1969

¹²⁰ Mouloud Mammeri, *Zapomenutý pahorek*, Odeon, překlad a poznámka Svetozár Pantůček, náklad neuveden, tisk Mír, Praha 1971

zvýrazňuje a odděluje jméno autora od názvu knihy. Autorka si hraje i se samotnou diakritikou, háčky a čárky například nahrazuje geometrickými obrazy.

Drobně odlišnou realizaci vidíme na obálce knihy Marcè Rodoreda *Diamantové náměsti*¹²¹. Ta již nerozděluje spodní a horní část, ale barevné pruhy rozprostírá po celé ploše. Opět je hlavním podílem černá a bílá, jemně ji pak doplňují čtyři pruhy fialové. Realizace je umírněnější i s typografickou hrou, název a jméno autorky odlišuje pouze velikostí využívaných písmen.

Kvalitní práce Evy Svobodové dobře doplňují již velmi širokou škálu knižních obálek v Malé řadě soudobé světové prózy a její rukopis a způsob zpracování je velmi dobře rozpoznatelný mezi ostatními realizacemi, což je hlavním důvodem zaměření se na ní v této práci. V její díle je patrná jistá celistvost a zachování si osobitého stylu, ale současně i jeho posun. Ve svých návrzích reflektovala nejen dobově rozšířený op-art, ale současně do práce zahrnovala i minimalistické využití barev a důmyslnou hru s typografií.

4.2.6. Dana Puchnarová

Narodila se 22. ledna 1938 v Praze, kde navštěvovala nejdříve Střední výtvarnou školu Václava Hollara a následně pokračovala na Akademii výtvarných umění v Praze. Během studia se věnovala rozboru děl Bohuslava Kubišty a inspirovala se ranými obrazy Pieta Mondriana. Již od studií se podílela na velkém počtu samostatných i kolektivních výstav v Čechách i v zahraničí. Účastnila se Druhého Bienále v Brně v roce 1966 a téhož roku získala v Essenu ocenění Folkwang-Pressé-Preis za cyklus grafik *Geometria Spiritualis*. V období normalizace byla Puchnarová dosti omezena, což se pravděpodobně stalo i důvodem jejího pedagogického působení. V letech 1972 až 1992 vedla výtvarné kurzy pro děti formou komplexní estetické výchovy v Domě kultury v Českých Budějovicích. V roce 1990 měla samostatnou výstavu s výběrem prací z let 1959 až 1989 v Domě umění v Českých Budějovicích, kde se o osm let později konala i další výstava *Nové jistoty Dany*

---

¹²¹Marcè Rodoreda, *Diamantové náměsti*, Odeon, překlad a poznámka Jan Schejbal, náklad 2500 svazků, tisk Mír, Praha 1973

Puchnarové. Od roku 1991 působila na Katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty v Olomouci.¹²²

Pro edici Malá řada soudobé světové prózy vytvořila Puchnarová celkem šest návrhů obálek i přes to, že se typografii primárně nevěnovala. Čtyři realizace z roku 1965 plně odpovídají její volné tvorbě. Rozložíme-li knihu *Mladý viník*¹²³[34] tak, abychom viděli přední i zadní část obálky, objeví se nám celkový obraz, který lze rozdělit do dvou vrstev vzniku. Spodní vrstva je černo-bílá struktura a je doplněna o vrchní červenou vrstvu. Puchnarová zde pracuje s přední i zadní stranou jako jednotným celkem, který uzavírá medailonek autora výrazně oddělený červeným podkladem. Kniha Vasilije Aksjonova *Pomeranče z Maroka*¹²⁴ nese na své obálce strukturální asambláž v podkladu, dále doplněnou o bílo-oranžovou typografii. Obálka je analogií její práce ve volné tvorbě z roku 1964, příkladem je dílo *Paralely a paleografie č. 22* z již zmíněného cyklu *Geometria Spiritualis*.¹²⁵ Ze stejného cyklu, tentokrát č. 4, nese odkaz i obálka knihy *Rákosové zátoky*¹²⁶, jejíž typografie je striktně ohraničená a vložena do bílých pruhů v horní a spodní části. Asambláž pokračuje i na zadní straně, kde je doplněna o medailonek autora, který díky svému ladění do stejných barev na první pohled působí jako součást reliéfu. Podobně i u knihy *Chlapec a moře*¹²⁷ je text umístěn mimo reliéf, tam jsou však informace umístěny pouze v horní části. Zde je třeba poznamenat, že samotný reliéf je výřez původního výtvarného doprovodu *Velký žal* z roku 1964 k povídce Franze Kafky. Reliéf doplněný o červené struktury s možnou připomínkou ostrova zaznamenaného z leteckého pohledu. Práce vznikly jako výtvarný cyklus k diplomové práci na AVU v Praze, na motivy povídek a románu *Zámek*, ke kterým navrhla Puchnarová i přebal.¹²⁸

---

¹²²Oficiální webové stránky Dany Puchnarové: <http://www.dana-puchnarova.cz/cz/> vyhledáno dne 1. 12. 2018

¹²³Pierre Bellefroid, *Mladý viník*, SNKLU, překlad a poznámka Jiří Konůpek, náklad 4000 svazků, tisk Mír, Praha 1965

¹²⁴Vasilij Aksjonov, *Pomeranče z Maroka*, SNKLU, překlad Jan Zábřana, náklad 4000 svazků, tisk Mír, Praha 1965

¹²⁵ *Paralely a paleografie č. 22* z cyklu *Geometria Spiritualis*, 1964, strukturální grafika, asambláž a reliéf na zinkové desce, 41x52 cm, díla jsou k zobrazení na oficiálních webových stránkách Dany Puchnarové: <http://www.dana-puchnarova.cz/cz/>, vyhledáno dne 1. 12. 2018

¹²⁶Georgij Semjonov, *Rákosové zátoky*, SNKLU, překlad Libuše Kozáková a Anna Nováková, náklad 3000 svazků, tisk Mír, Praha 1965

¹²⁷Nikolaj Dubov, *Chlapec a moře*, SNKLU, překlad Terezie Silbernáglová, náklad 3000 svazků, tisk Mír, Praha 1965

¹²⁸ Dana Puchnarová, *Velký žal* (k povídce Fr. Kafky), 1964, asambláž a reliéf na zinkové desce, 32x25 cm

Poslední kniha z roku 1965 je *Vražda v divadle pantomimy*¹²⁹[35] od Toma Kristensena, která se od ostatních zcela odlišuje. Na obálce detektivky je použita koláž vytvořená z vystřižených postav a předmětů. Pohyb a dramatičnost jí dodávají červené prvky, například velký do oblouku zarovnaný nápis „Vražda?“ a další. Dana Puchnarová zřejmě experimentovala a snažila se dosáhnout zcela jiného přístupu než doposud. Výraznost a novátorský přístup koresponduje s faktem, že náklad této knihy byl celkem 40 000 svazků, což byl druhý nejnákladnější tisk celé Malé řady.

Jak sama Dana Puchnarová přiznává, v roce 1965 se její způsob práce velmi změnil, začala se věnovat vztahům křivek, linií a plochy, inspirovaným kresbami počítačů vystavených na vzorkových veletrzích v Brně. Její poslední práce je kniha *Piják palmového vína*¹³⁰, u níž využila hry s písmenem „O“, které vytváří řetěz vinoucí se přes celou obálku, vždy správně umístěn do srozumitelnosti textu. Výtvarníci se podařilo vyčnívat i v tomto roce, protože jde zcela mimo podobu edice roku 1966.

Dana Puchnarová na svých návrzích pro Malou řadu soudobé světové prózy využila především inspirace ve své volné tvorbě, jedno dílo dokonce přímo převzala a upravila. Následná změna zpracování může pramenit jednak ze snahy o experiment s novým přístupem, jednak ze změny její volné tvorby a přechodu k minimalistickým barevným liniím a prostoru. Důvod bližšího zaměření se na její činnost v edici pramení právě z jejích kvalitních a poutavých způsobů jak naložit se strukturou a také způsob práce s koláží.

---

¹²⁹Tom Kristensen, *Vražda v divadle pantomimy*, SNKLU, překlad a poznámka Helena Kadečková, náklad 40000 svazků, tisk Mír, Praha 1965

¹³⁰Amos Tutuola, *Piják palmového vína*, Odeon, překlad Vladimír Klíma a Petr Zima, náklad 4000 svazků, tisk Mír, Praha 1966

5. Závěr

Období 60. let 20. století v českých zemích představují velké množství možných badatelských témat a okruhů, které si zaslouží pozornost. Bakalářská práce Grafická úprava obálek edice Malá řada soudobé světové prózy v letech 1961-1971 se snažila představit knižní obálky v širším kontextu umělecké činnosti a současně téma vyzdvihnout s nadějí, že nebude nadále vnímáno jako okrajové téma, ale jako plnohodnotný předmět dějin umění. Přestože se abstraktní tendence dostávaly v československém prostředí do popředí poměrně pomalu, díky knižním obálkám byla oslovena široká laická veřejnost, která mohla vlastnit malé umělecké dílo. Edice Malá řada soudobé světové prózy tuto vlastnost knižních obálek jako nositele uměleckých myšlenek jednoznačně potvrdila.

Hlavním cílem této práce bylo představit dané téma knižních obálek, konkrétně u Malé řady soudobé světové prózy vydávané v nakladatelství Odeon, v co nejširším významu dějin umění. Současně v práci byly analyzovány jednotlivé ročníky s ohledem na nezobrazivé umění v historickém kontextu 60. a 70. let a jejich interpretace. Mezi významné autory esteticky hodnotných obálek Malé řady mezi lety 1961 a 1971 patří Zbyněk Sekal, Jiří Svoboda, Jan Kotík a Dana Puchnarová. Jejich tvorba reagovala na soudobé západní tendence k abstrakci, expresivitě a později u Evy Svobodové vidíme i aplikaci prvků op-artu. Umělci často pracovali s otisky, strukturami a výrazně kontrastními barvami. Obálky zároveň reflektují i proměnu politického prostředí na konci 60. let. Hlavním projevem této změny bylo především omezení veškerých abstraktních projevů a využití pouze jednoduchých esteticky méně zajímavých způsobů tvorby knižních obálek.

Badatelské téma knižních obálek v Malé řadě však nelze považovat za uzavřené. Návrhem pro další výzkum by mohlo být například přesah Malé řady v rovině návrhů obálek v knižním trhu 60. let. Bližší analýzu by zasloužila i činnost umělců Milana Grygara, Jiřího Balcara či Pavla Nešlehy, které práce zmiňuje pouze okrajově, ale jejichž návrhy obálek v Malé řadě nepochybně stojí za prozkoumání. Zajímavým tématem by mohlo být i celkové fungování komunity umělců, kteří se podíleli na chodu nakladatelství, a jejich komunikace v umělecké rovině.

6. Seznam použitých zdrojů:

6.1 Seznam literatury:

- Zdeňka Boukalová (sest.), *Bibliografický soupis knih vydaných SNKLU v letech 1953–1962*, Praha SNKLU 1964
- Zdeňka Boukalová (sest.), *Bibliografický soupis knih vydaných SNKLU v letech 1963–1964*, Praha SNKLU 1966
- Hal Foster et al, *Umění po roce 1900*, Praha 2015
- Josef Grohman, Jiří Hlušička, *2. bienále užité grafiky Brno 1966. Katalog mezinárodní výstavy knižní grafiky a ilustrace*, Brno 1966
- Jiří Hůla, Irena Lehkoživová, *Malá řada Soudobé světové prózy*, Kostelec nad Černými lesy 2017
- Nikola Klímová, *SNKLHU Odeon 1953-1995. České knižní obálky v edičních řadách*, Praha 2016
- Iva Knobloch, Radim Vondráček (ed.), *Design v českých zemích 1900-2000*, Praha 2016
- Alena Malá (ed.), *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 15. díl (St-Šam)*, Praha 2004
- Jiří Padrta, *Konstruktivní tendence*, katalog výstavy v Galerii Benedikta Rejta v Lounech, Louny 1966
- Marcela Pánková, *Jan Kotík. Obrazy 1939 - 1969*, katalog výstavy, Karlovy Vary 1991
- Zdenek Primus, *Umění je abstrakce. Česká vizuální kultura 60. let*, Praha 2003
- Zdenek Primus, *Zbyněk Sekal. Knižní obálky, fotografické skici, skládané obrazy*, Praha 2017
- Hana Rousová, *Abstrakce. Čechy mezi centry modernity 1918-1950. Nejen o vztazích volného a užitého umění*, Praha 2015
- Rostislav Švácha, Marie Platovská (ed.), *Dějiny českého výtvarného umění 1958 - 2000 (VI/I)*, Praha, 2007
- Rostislav Švácha, Marie Platovská (ed.), *Dějiny českého výtvarného umění 1958 - 2000 (VI/II)*, Praha 2007

6.2 Kvalifikační práce a články:

- Eva Ellingerová, *Knižní grafika nakladatelství Odeon v 60. letech 20. století* (bakalářská diplomová práce), Filozofická fakulta Masarykova univerzity, Brno 2009
- Petra Gregorová, *Ilustrované edice Odeonu a Československého spisovatele v 60. letech 20. století (magisterská diplomová práce)*, Filozofická fakulta Univerzita Palackého, Olomouc 2014
- David Richter, *Historie a úroveň soutěže o nejkrásnější české knihy roku z pohledu hodnotící komise a reakcí v dobovém tisku* (bakalářská práce), Filozofická fakulta Univerzita Karlova v Praze, Praha 2016
- Jan Wollner, *Slib Jana Kotíka*, *Art+Antiques*, 2013, č. 11, 8.11

6.3 Internetové zdroje:

- <http://abart-full.artarchiv.cz/>
- <http://www.bbc.com/culture/story/20161004-was-modern-art-a-weapon-of-the-cia>
- <http://www.dana-puchnarova.cz/cz/>
- <https://www.databazeknih.cz/>
- <https://katalog.kfbz.cz/authorities/1117862>
- <http://www.moravska-galerie.cz/bienale-brno/archiv/bienale-2016/informace/historie.aspx>
- https://www.ngprague.cz/userfiles/files/stud_mat_kotikweb-1.pdf
- <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=136>

6.4 Seznam zkratek:

AV ČR - Akademie věd České republiky

KSČ - Komunistická strana Československa

SNKLHU - Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění

SNKLU - Státní nakladatelství krásné literatury a umění

SSP - Soudobá světová próza

UMPRUM - Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze

ÚV KSČ - Ústřední výbor Komunistické strany Československa

ÚVUL - Ústředí lidové a umělecké výroby

7. Textová příloha: Seznam vydaných knih v letech 1961-1971 v edici Malá řada soudobé světové prózy

Autor- Název knihy- Autor obálky

1961

Bogza, Geo - Země z kamene (Jaromír Valoušek)
Brandys, Kazimierz - Hotel Řím (Jaromír Valoušek)
Bräunig, Werner - Bratři ve zbrani (Jaromír Valoušek)
Hersey, John - Jen pouhý oblázek (Jaromír Valoušek)
Martinson, Harry - Cesty bez cíle (Jaromír Valoušek)
Nikitin, Sergej - V bezesné noci (Jaromír Valoušek)
Rajnov, Bogomil - Mezi šestou a sedmou (Jaromír Valoušek)
Sagan, Françoise - Máte ráda Brahmse (Jaromír Valoušek)
Trifonov, Jurij - Bílá brána (Jaromír Valoušek)

1962

Andrić, Ivo- Cesta Aliji Djerzeleza (Zbyněk Sekal)
Clarke, Arthur Charles - Oceánem hvězd (Miroslav Habr)
Duras, Marguerite - Je léto, půl jedenácté večer (Jiří Balcar)
Georges, Govy - Španělská krev (Miroslav Habr)
Granovskij, Anatolij - Velký start (Jaromír Valoušek)
Chedid, Andréé - Šestý den (Jiří Balcar)
Jaco, Aldo De - Výjimečný týden (Jiří Balcar)
Koneckij, Viktor Viktorovič - Loď pluje k přístavu (Miroslav Habr)

Kristensen, Tom - Zmizelé obličej (Miroslav Habr)
Lec, Stanisław Jerzy - Neučesané myšlenky (Jaromír Valoušek)
Pervomajskij, Leonid - Místo Veršů o lásce (Jaromír Valoušek)
Pomerancev, Vladimír Michajlovič - Neúprosný notář (Jaromír Valoušek)
Sciascia, Leonardo - Vzácní hosté (Jiří Balcar)

1963

Ajtmatov, Čingiz - Labutě nad Issyk Kulem (Zbyněk Sekal)
Arpino, Giovanni - Mladá jeptiška (Zbyněk Sekal)
Dukas, Stratis - Zajatcův příběh (Zbyněk Sekal)
Faulkner, William - Mink (Zbyněk Sekal)
Gallardo, Sara - Leden (Jiří Balcar)
Gassel, Ita - Alfonsina (Zbyněk Sekal)
Goryšin, Gleb - Přizvuk na první slabice (Zbyněk Sekal)
Kerouac, Jack - Říjen v železniční zemi (Zbyněk Sekal)
Markov, Georgi - Poslední patent (Zbyněk Sekal)
Moravia, Alberto - Světla Říma (Zbyněk Sekal)
Mrožek, Sławomir - Slon (Zbyněk Sekal)
Nekrasov, Viktor Platonovič - Kira Georgijevna (Miroslav Habr)
Oleša, Jurij Karlovič - Láska a hvězdy (Zbyněk Sekal)
Pozner, Vladimír - Čarodějův učeň (Zbyněk Sekal)
Presser, Jacob - Noc girondistů (Zbyněk Sekal)
Pristavkin, Anatolij - Generace (Zbyněk Sekal)
Rosen, Alexandr - Šťastný věk (Zbyněk Sekal)

Seměnov, Julian Seměnovič - Jitro se rodí v noci (Zbyněk Sekal)
Stivens, Dal - Kamenáč Bill (Zbyněk Sekal)
Šim, Eduard - Březnový sníh (Zbyněk Sekal)
Umezaki, Haruo - Konec dne (Zbyněk Sekal)
Zalamea, Jorge - Velký Burundun Burunda zemřel (Zbyněk Sekal)

1964

Bieler, Manfred - Všechny moje tety (Karel Malich)
Caillois, Roger - Pilát Pontský (Jiří Svoboda)
Demetrianová, Lucia - Poslední z Tauberů (Jiří Svoboda)
Dürrenmatt, Friedrich - Slib (Jan Kotík)
Ivanov, Vsevolod - Opojení aneb Vstříc podzimní ptákům (Božena Bruderhansová)
Jones, James - Pistole (Jiří Svoboda)
Kazakevič, Emmanuil - Dva ve stepi (Jiří Svoboda)
Lipinsky-Gottersdorf, Hans - Tma nad vodami (Jiří Svoboda)
Nagibin, Jurij Markovič - Když je čas kachen (Jan Kotík)
Okudžava, Bulat - Ahoj, študente (Josef Istler)
Reid, Victor Stafford -Levhart (Jiří Svoboda)
Rosendahl, Sven - Chýše z listí (Josef Istler)
Rózewicz, Tadeusz - V nejkrásnějším městě světa (Jiří Svoboda)
Rulfo, Juan - Llano v plamenech (Jiří Svoboda)
Sáiz, Victor -Elektronkový president (Jiří Svoboda)
Sarkadi, Imre - Zbabělá (Jiří Svoboda)
Sigurdsson, Ólafur Jóhann - Země, která mění barvu (Zbyněk Sekal)

Steven, Emilijan- Černouška (Jan Kotík)

Thurzó, Gábor - Hanba (Jiří Kolář)

Triolet, Elsa - Schválnosti života (Jiří Svoboda)

Zupančič, Beno - Večírek (Jan Kotík)

1965

Aksjonov, Vasilij Pavlovič - Pomeranče z Maroka (Dana Puchnarová)

Bellefroid, Pierre - Mladý viník (Dana Puchnarová)

Brandys, Kazimierz - Způsob existence (Zdeněk Majzner)

Capote, Truman - Luční harfa (Jiřina Holznerová)

Cassola, Carlo - Voják (Božena Bruderhansová)

Claudius, Eduard - Dívka Vlahý oblak (Božena Bruderhansová)

Déry, Tibor - Láska (Karel Vodák)

Dubov, Nikolaj - Chlapec a moře (Dana Puchnarová)

Greene, Graham - Vědomí skutečnosti (Zbyněk Sekal)

Heinesen, William - Gamalielova posedlost a jiné povídky (Jiřina Holznerová)

Chalov, Pavel - SOS (Jiřina Holznerová)

Kristensen, Tom - Vražda v divadle pantomimy (Dana Puchnarová)

Limbour, Georges - Mámení moře (Karel Vodák)

Philipe, Anne - Kratší než vzdech (Jiřina Holznerová)

Semjonov, Georgij - Rákosové zátoky (Dana Puchnarová)

Sillitoe, Alan - Osamělost přespolního běžce (Ladislav Svatoš)

Styron, William - Dlouhý pochod (Zbyněk Sekal)

Updike, John - Holubí pírka (Zdeněk Majzner)

Wygodzki, Stanislaw - V dešti (Zdeněk Majzner)

1966

Beckett, Samuel - Novely a texty pro nic (Milan Grygar)

Conti, Laura - Cecilie a čarodějnice (Václav Kučera)

Cortázar, Julio - Pronásledovatel (Vladimír Půhonný)

Dragunskij, Viktor - Dnes a denně (Eva Bednářová)

Gracq, Julien - Balkón v lese (Milan Grygar)

Hieng, Andrej - Fragment o neklidných nebožtících (Hana Štěpánová)

Kaleb, Vjekoslav - Schody a nic víc (Jiří Balcar)

Malamud, Bernard - Idioti mají přednost (Pavel Nešleha)

Nossack, Hans Erich - Zánik (R. Urbanová)

Omre, Arthur - Zázračný kufr (Vladimír Půhonný)

Ribnikar, Jara - Ty (Vladimír Půhonný)

Roth, Philip - Sbohem, město C (Antonín Dimitrov)

Tutuola, Amos - Piják palmového vína (Dana Puchnarová)

Vittorini, Elio - Garibaldýnka (Karel Vodák)

Yates, Richard - Pět druhů osamění (Antonín Dimitrov)

1967

D'Agata, Giuseppe - Doktor na pokladnu (Milan Mejstřík)

Andersch, Alfred - Milovník polostínu (Anna Hubičková)

Benedetti, Mario - Chvilé oddechu (Ivana Pavlová)

Carpentier, Alejo - Válka s časem (Zbyněk Sekal)

Frisch, Max - Homo Faber. Zpráva (Ivana Pavlová)
Kuzmanović, Vojislav - Zeleně lemovaný vlk (Milan Grygar)
Laye, Camara - Černé dítě (Růžena Urbanová)
Lengyel, József - Čarodějník (Milan Grygar)
Nowakowski, Marek - Trampolína (Alena Hubičková)
Pinget, Robert – Synátor (Libuše Kaplanová)
Rajnov, Bogomil - Inspektor a noc (Vladimír Nárožník)
Rodrigues, Urbano Tavares - Jitřní ptáci (Vladimír Nárožník)
Scherfig, Hans - Ztracená opice (Alena Holičková)
Welty, Eudora - Srdce Ponderova rodu (Eva Bednářová)
Wittig, Monique - Opoponax (Ivana Pavlová)

1968

Amis, Kingsley - Tlustý Angličan (Vladimír Nárožník)
Ančarov, Michail - Zlatý déšť (Jarmila Jerieová)
Campert, Remco - Gangsterská slečna (Jan Krejší)
Domecq, Honorio Bustos - Šest problémů pro dona Isidra Parodiho (Jan Krejčí)
Geissler, Christian - Chladné časy (Oldřich Kulháněk)
Grass, Günter - Kočka a myš (Zbyněk Sekal)
Hildesheimer, Wolfgang - Tynset (Eva Svobodná)
Limbour, Georges - Vanilovníky (Eva Vodrážková)
Pons, René - Barva popela (Vladimír Půhoný)
Sarrazin, Albertine - Astragal (Zdeněk Sýkora)
Sciascia, Leonardo – Každému, co jeho jest (Jindřich Kovařík)

Semjonov, Georgij - Jezero Kušavero (Hugo Demartini)

Sundman, Per Olof - Lovci (Oldřich Kulháněk)

1969

Aldecoa, Ignacio - Budoucnost není černá (Eva Svobodová)

Algren, Nelson - Neonová divočina (Hugo Demartini)

Andersch, Alfred - Zanzibar aneb Poslední důvod (Markéta Prochová)

de Beauvoir, Simone - Líbivé obrázky (Lorenzo Taiuti)

Buzzati, Dino - Sedm Pater (Markéta Procházková)

Fabricius, Johan - Pamatuješ, Joši? (Ivana Pavlová)

Gascar, Pierre - Kouzla (Ivana Pavlová)

Jersild, Per Christian - Volná sobota (Eva Svobodová)

Kořakowski, Leszek - Nebeklíč (Hugo Demartini)

Lem, Stanisław - Lov (Jindřich Kovařík)

Lind, Jakov - Duše z dřeva (Jindřich Kulháněk)

Mann, Mendel - Dům v Trnoví (Ivana Pavlová)

de Mandiargues, André Pieyre - Na okraj (Bedřich Čermák)

McCullers, Carson - Svatebčanka (Ivana Pavlová)

Sarraute, Nathalie - Portrét neznámého (Jiří Kovařík)

1970

Bichsel, Peter - Roční doby (Ivana Pavlová)

Greene, Graham - Smíme si půjčit vašeho manžela? (Velin Velinov)

de Mandiargues, André Pieyre - Motorka (Zbyněk Sekal)

Meri, Veijo - Lovec lebek (Martin Wielgus)

Moravia, Alberto - Věci jsou věci (Ivana Pavlová)

Nowak, Tadeusz - Harfy krále Davida (Markéta Procházková)

Spark, Muriel - Balada z předměstí (Soňa Valoušková)

1971

Abe, Kóbó - Červený kokon (Milan Grygar)

Aksjonov, Vasilij - Sudy osudu (Václav Sokol)

Bodelsen, Anders - Mysli si číslo (Josef Kremláček)

Horak, Stanisław - Poustevna (André Černoušek)

Mammerí, Mulúd - Zapomenutý pahorek (Eva Svobodová)

Piovene, Guido - Dopisy novicky (André Černoušek)

8. Seznam obrazové přílohy

- [1] Bieler, Manfred - *Všechny moje tety* (Karel Malich) 1964
- [2] Philipe, Anne - *Kratší než vzdech* (Jiřina Holznerová) 1965
- [3] Greene, Graham - *Vědomí skutečnosti* (Zbyněk Sekal) 1965
- [4] Sarrazin, Albertine - *Astragal* (Zdeněk Sýkora) 1968
- [5] Arpino, Giovanni - *Mladá jeptiška* (Zbyněk Sekal) 1963
- [6] Presser, Jacob - *Noc girondistů* (Zbyněk Sekal) 1963
- [7] Pozner, Vladimír - *Čarodějův učeň* (Zbyněk Sekal) 1963
- [8] Rosen, Alexandr - *Šťastný věk* (Zbyněk Sekal) 1963
- [9] Ajtmatov, Čingiz - *Labutě nad Issyk Kulem* (Zbyněk Sekal) 1963
- [10] Faulkner, William - *Mink* (Zbyněk Sekal) 1963
- [11] Šim, Eduard - *Březnový sníh* (Zbyněk Sekal) 1963
- [12] Zalamea, Jorge - *Velký Burundun Burunda zemřel* (Zbyněk Sekal) 1963
- [13] Stivens, Dal - *Kamenáč Bill* (Zbyněk Sekal) 1963
- [14] Markov, Georgi - *Poslední patent* (Zbyněk Sekal) 1963
- [15] Dukas, Stratis - *Zajatcův příběh* (Zbyněk Sekal) 1963
- [16] Sigurdsson, Ólafur Jóhann - *Země, která mění barvu* (Zbyněk Sekal) 1964
- [17] Styron, William - *Dlouhý pochod* (Zbyněk Sekal) 1965
- [18] Carpentier, Alejo - *Válka s časem* (Zbyněk Sekal) 1967
- [19] Grass, Günter - *Kočka a myš* (Zbyněk Sekal) 1968
- [20] de Mandiargues, André Pieyre - *Motorka* (Zbyněk Sekal) 1970
- [21] Caillois, Roger - *Pilát Pontský* (Jiří Svoboda) 1964
- [22] Jones, James - *Pistole* (Jiří Svoboda) 1964
- [23] Reid, Victor Stafford - *Levhart* (Jiří Svoboda) 1964
- [24] Sarkadi, Imre - *Zbabělá* (Jiří Svoboda) 1964

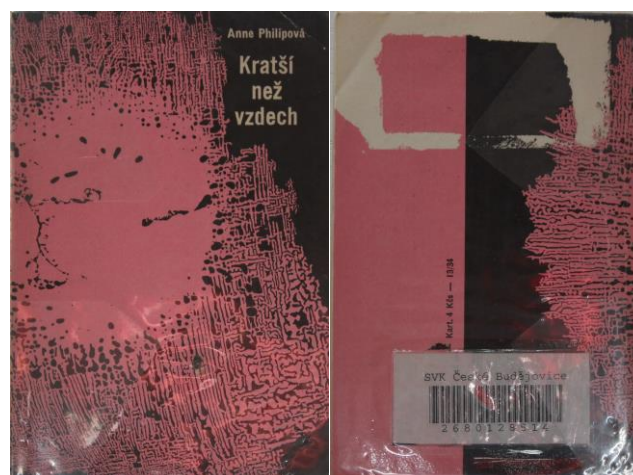
- [25] Sáiz, Victor - *Elektronkový prezident* (Jiří Svoboda) 1964
- [26] Rózewicz, Tadeusz - *V nejkrásnějším městě světa* (Jiří Svoboda) 1964
- [27] Kazakevič, Emmanuil - *Dva ve stepi* (Jiří Svoboda) 1964
- [28] Lipinsky, Hans Gottersdorf - *Tma nad vodami* (Jiří Svoboda) 1964
- [29] Dürrenmatt, Friedrich - *Slib* (Jan Kotík) 1964
- [30] Nagibin, Jurij Markovič - *Když je čas kachen* (Jan Kotík) 1964
- [31] Hildesheimer, Wolfgang - *Tynset* (Eva Svobodná) 1968
- [32] Aldecoa, Ignacio - *Budoucnost není černá* (Eva Svobodová) 1969
- [33] Mammerí, Mulúd - *Zapomenutý pahorek* (Eva Svobodová) 1971
- [34] Bellefroid, Pierre - *Mladý viník* (Dana Puchnarová) 1965
- [35] Kristensen, Tom - *Vražda v divadle pantomimy* (Dana Puchnarová) 1965

Zdroj: vlastní fotografie

9. Obrazová příloha

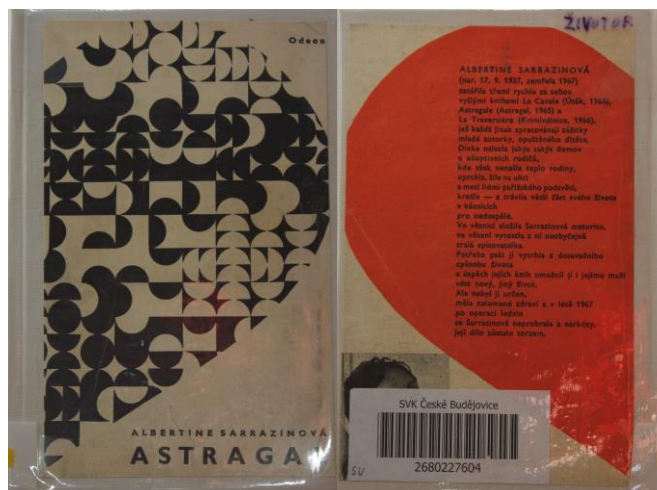
Bieler, Manfred - *Všechny moje tety* (Karel Malich) 1964

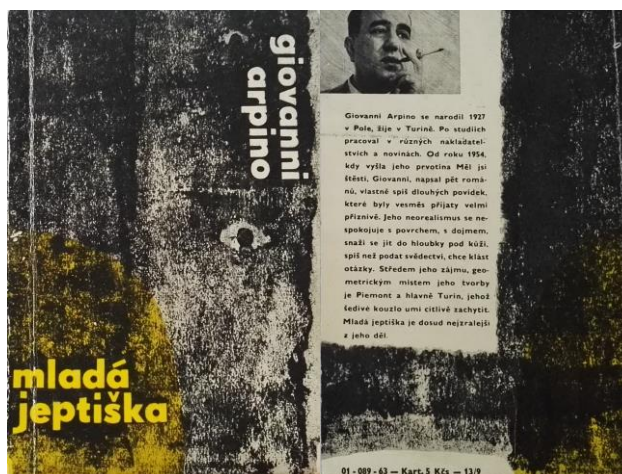
Philippe, Anne - *Kratší než vzdech* (Jiřina Holznerová) 1965

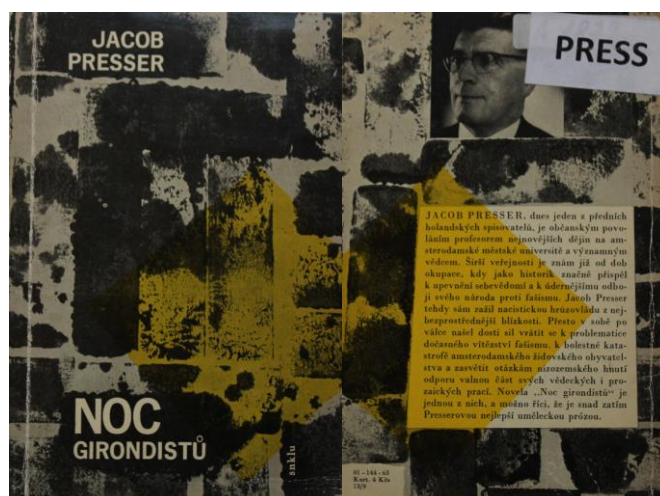
Greene, Graham - *Vědomí skutečnosti* (Zbyněk Sekal) 1965

Sarrazin, Albertine - *Astragal* (Zdeněk Sýkora) 1968

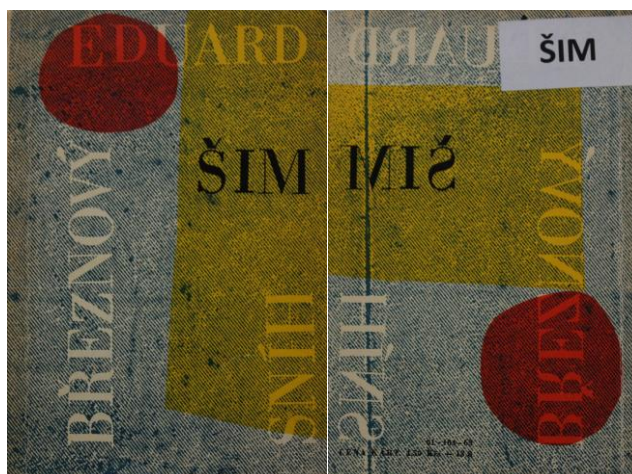
Arpino, Giovanni - *Mladá jeptiška* (Zbyněk Sekal) 1963

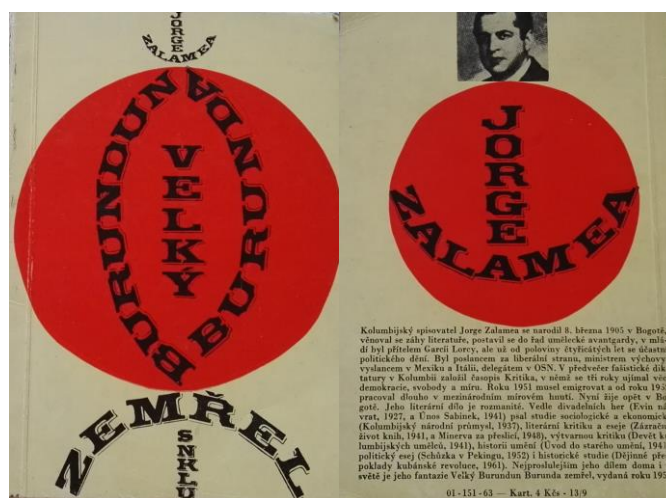
Presser, Jacob - *Noc girondistů* (Zbyněk Sekal) 1963

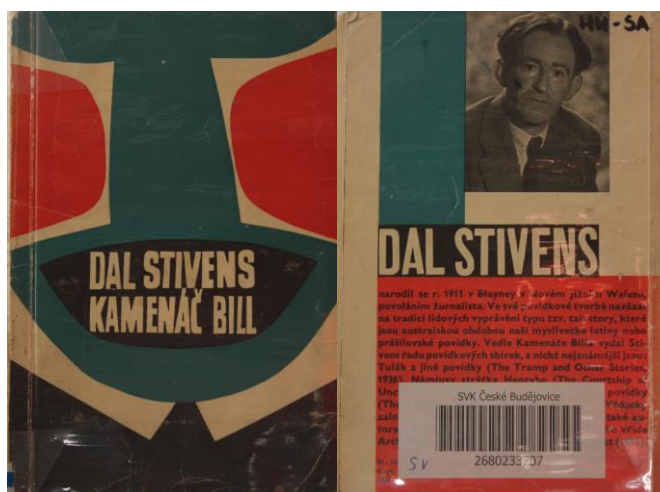
Pozner, Vladimír - Čarodějův učeň (Zbyněk Sekal) 1963

Šim, Eduard - Březnový sníh (Zbyněk Sekal)

Zalamea, Jorge - Velký Burundun Burunda zemřel (Zbyněk Sekal)

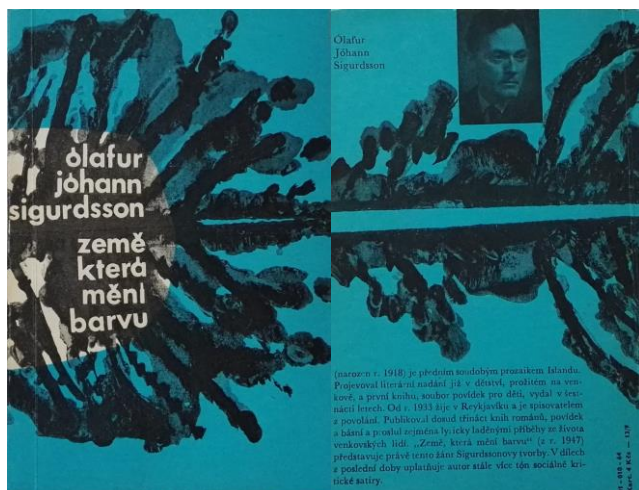
Stevens, Dal - *Kamenáč Bill* (Zbyněk Sekal) 1963

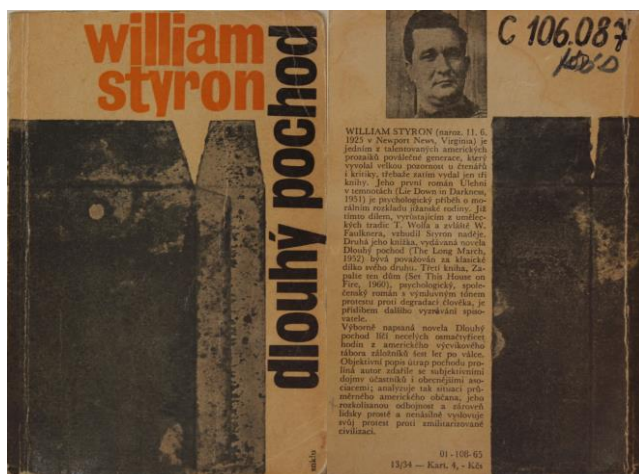
Markov, Georgi - *Poslední patent* (Zbyněk Sekal) 1963

Dukas, Stratis- *Zajatecův příběh* (Zbyněk Sekal) 1963

Sigurdsson, Ólafur Jóhann - *Země, která mění barvu* (Zbyněk Sekal) 1964

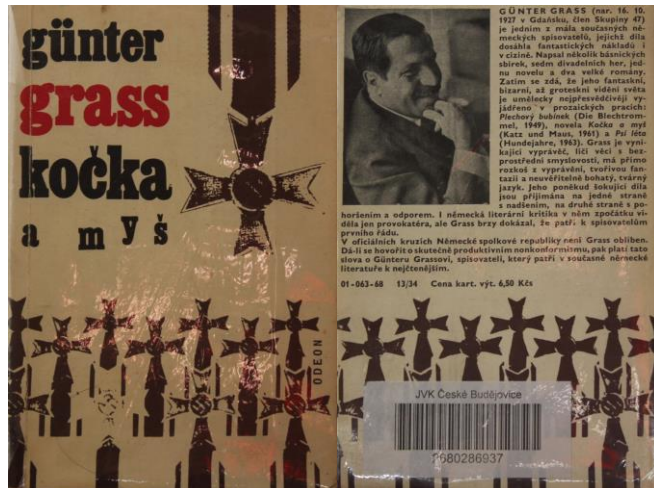

Styron, William - *Dlouhý pochod* (Zbyněk Sekal) 1965

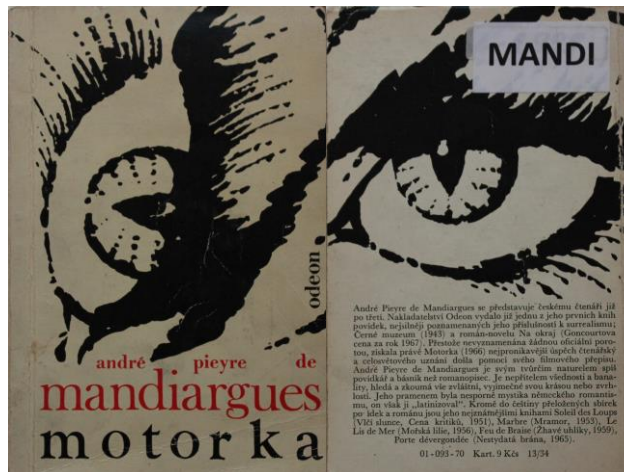

Carpentier, Alejo - *Válka s časem* (Zbyněk Sekal) 1967

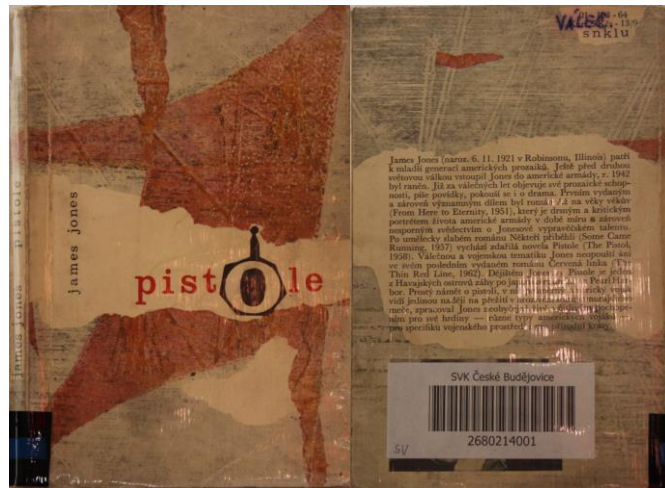
Grass, Günter - *Kočka a myš* (Zbyněk Sekal) 1968

de Mandiargues, André Pieyre - *Motorka* (Zbyněk Sekal) 1970

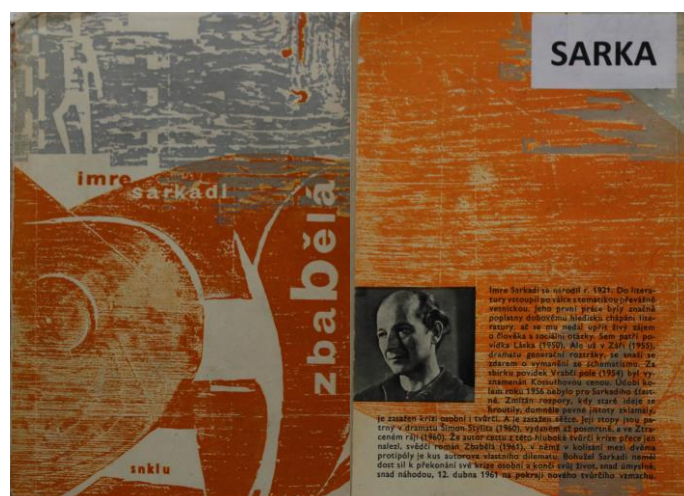
Caillois, Roger - *Pilát Pontský* (Jiří Svoboda) 1964

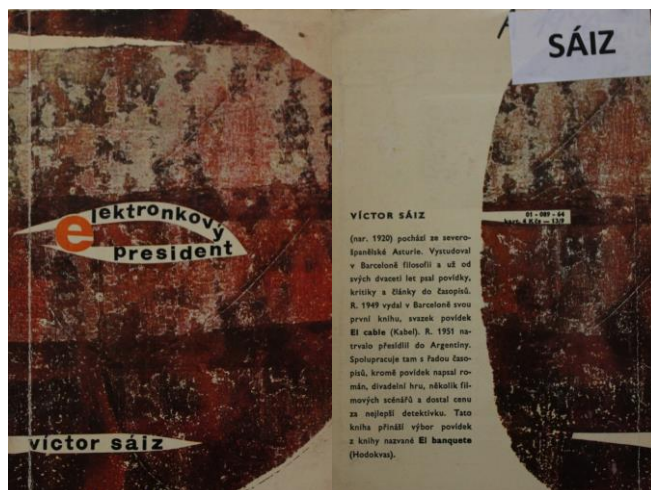
Jones, James - *Pistole* (Jiří Svoboda) 1964

Reid, Victor Stafford - *Levhart* (Jiří Svoboda) 1964

Sarkadi, Imre - *Zbabělá* (Jiří Svoboda) 1964

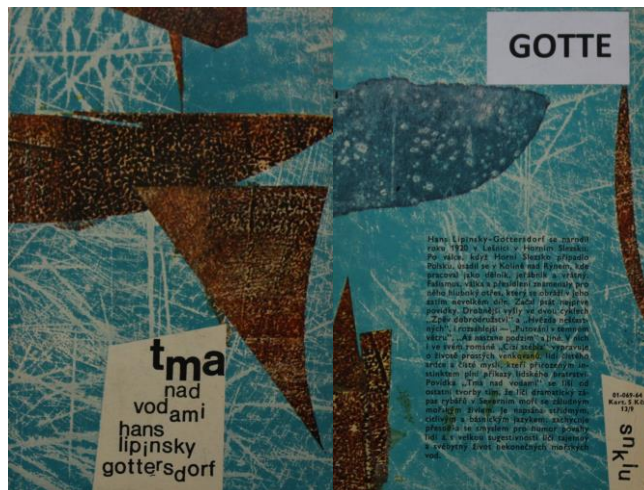
Sáiz, Victor - *Elektronkový president* (Jiří Svoboda) 1964

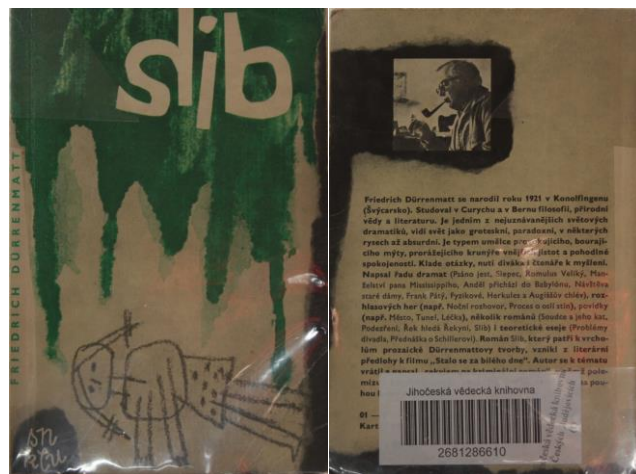
Rózewicz, Tadeusz - *V nejkrásnějším městě světa* (Jiří Svoboda) 1964

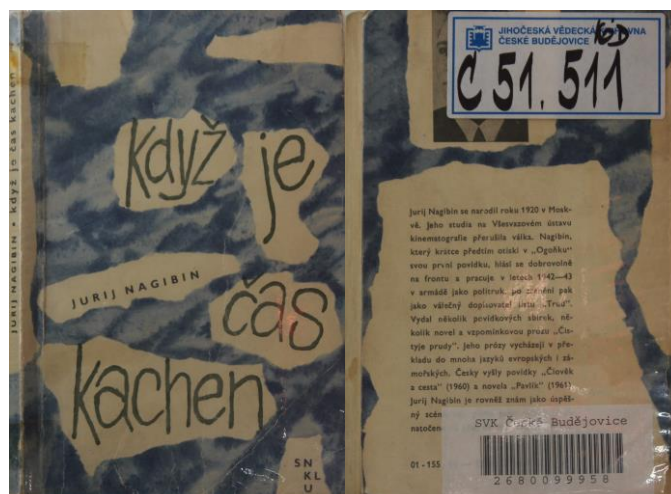
Kazakevič, Emmanuil - *Dva ve stepi* (Jiří Svoboda) 1964

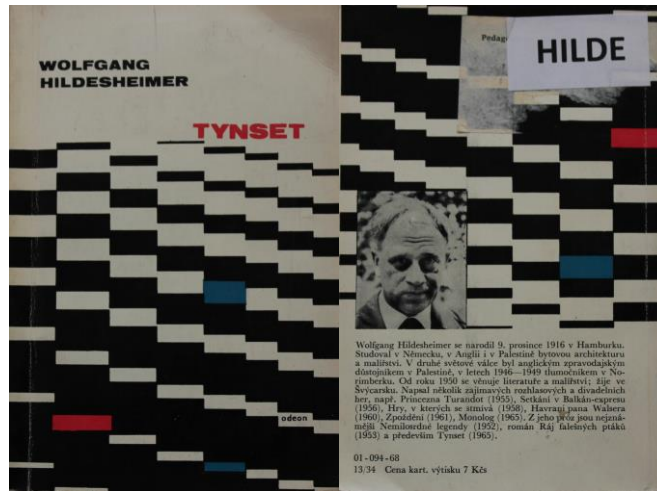
Lipinsky, Hans Gottersdorf - *Tma nad vodami* (Jiří Svoboda) 1964

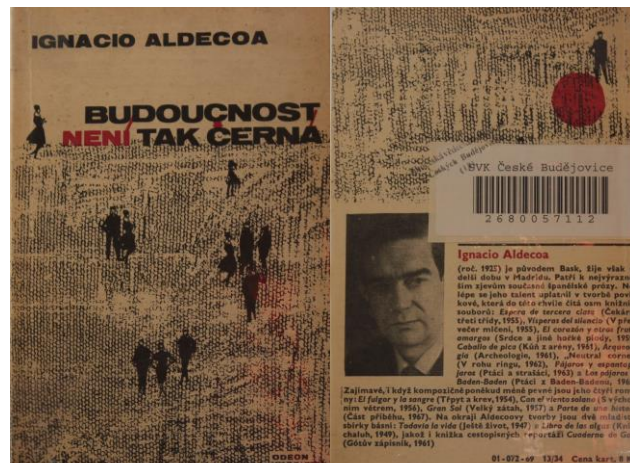
Dürrenmatt, Friedrich - *Slib* (Jan Kotík) 1964

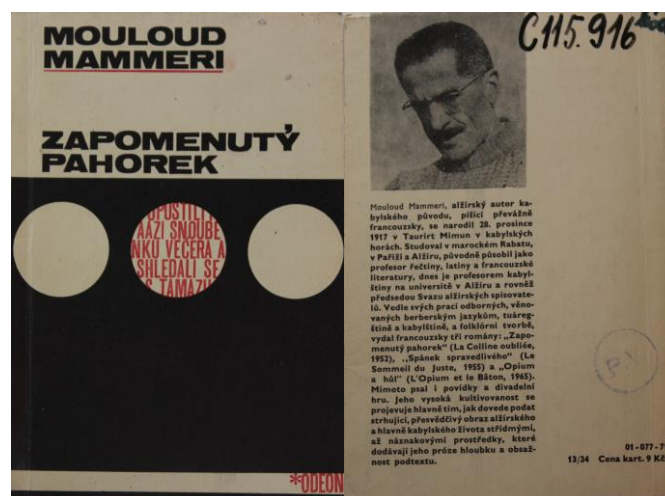
Nagibin, Jurij Markovič - *Když je čas kachen* (Jan Kotík) 1964

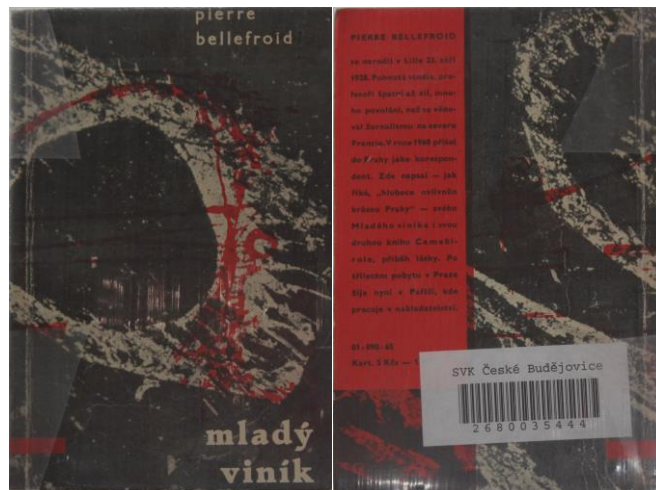
Hildesheimer, Wolfgang - *Tynset* (Eva Svobodná) 1968

Aldecoa, Ignacio - *Budoucnost není černá* (Eva Svobodová) 1969

Mammerí, Mulúd - *Zapomenutý pahorek* (Eva Svobodová) 1971

Bellefroid, Pierre - *Mladý viník* (Dana Puchnarová) 1965

Kristensen, Tom - *Vražda v divadle pantomimy* (Dana Puchnarová) 1965